

INSTYTUT WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

dr Henryk Pracki

**Funkcjonowanie prawa łaski
w Polsce i innych krajach europejskich**

Warszawa 2003

Spis treści

1.	Definicja pojęcia prawa łaski oraz krótki rys historyczny.....	1
2.	Podstawa prawna stosowania prawa łaski	5
3.	Najczęściej występujące powody ułaskawienia	7
4.	Zakres prawa łaski.....	8
4.1.	Zakres podmiotowy prawa łaski.....	9
4.2.	Zakres przedmiotowy prawa łaski.....	9
5.	Rodzaje i rozmiary ułaskawienia.....	11
6.	Badania spraw polskich, w których stosowane było prawo łaski	13
7.	Stosowanie prawa łaski w innych krajach europejskich.....	46
8.	Podsumowanie	69

1. Definicja pojęcia prawa łaski oraz krótki rys historyczny

Samo słowo „łaska” jest pojęciem szerokim i wieloznacznym, oznaczającym przejawy dobrodziejstwa, faworyzowania kogoś, wspaniałomyślności, miłosierdzia itp. W znaczeniu zaś jurydycznym „łaska” jest przejawem stosowania tzw. „prawa łaski”.

Ułaskawienie jako instytucja prawa państwowego powstało już w starożytności, a następnie zostało przejęte w średniowieczu przez państwa feudalne. Początkowo instytucja ułaskawienia miała związek z aktem zemsty ze strony poszkodowanego a potem z dochodzeniem okupu, z prawem zwyczajowym oraz religijnym. Np. w Cesarstwie Rzymskim ułaskawienie stosowano przy okazji różnych świąt religijnych. Przybierało ono bardzo różną formę, np. w średniowiecznych monarchiach Francji, Niemiec a także w Polsce ułaskawienie mogło polegać na darowaniu skazańcowi kary śmierci, jeśli zaślubił młodą dziewczynę¹.

W średniowieczu, gdy monarchowie sprawowali również władzę jurysdykcyjną, stosowanie prawa łaski wchodziło także w zakres ich prerogatyw. Z czasem część tej władzy przejmowali stopniowo panowie feudalni, a wraz z nią niejednokrotnie również prawo łaski.

W Polsce akt łaski należał do króla wraz z innymi uprawnieniami w dziedzinie władzy i jurysdykcji. Po jednak przekształceniu monarchii absolutnej w elekcyjną prawo łaski było wprawdzie nadal stosowane w imieniu króla, ale w rzeczywistości takie decyzje podejmował Sejm². Dopiero Konstytucja 3 Maja przywróciła królowi prawo do ułaskawiania osób skazanych na karę śmierci lub za zbrodnie stanu.

Wśród myślicieli epoki oświecenia poglądy na temat omawianej instytucji były bardzo zróżnicowane. Np. C. Beccaria był zdecydowanym przeciwnikiem ułaskawienia jako instytucji prawa, wyrażając pogląd, że kara za popełnione przestępstwo powinna nieuchronnie spotkać każdego jego sprawcę³ i zostać wykonana. Podobnie J.

¹ A. Murzynowski: Ułaskawienie w Polsce Ludowej, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1965, s. 18.

² J. Bardach: Historia Państwa i Prawa Polski do połowy XV wieku, Warszawa 1964, s. 520, 540-541.

³ C. Beccaria: O przestępstwach i karach, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1959, s. 214-216.

Bentham⁴ sprzeciwiał się ułaskawieniu jako zwolennik silnej władzy państwowej, gdyż niestosowanie prawa łaski miało być jej przejawem.

Zwolennikiem instytucji ułaskawienia - choć tylko pod jednym względem - był natomiast I. Kant, który pojmował karę jako sprawiedliwy, wynikający z nakazów rozumu odwet. Kara miała stanowić proporcjonalną do wyrządzonej krzywdy odpłatę za popełnione przestępstwo, miała przywrócić stan idealnej równowagi i sprawiedliwości. Dlatego według Kanta⁵ ułaskawienie powinno być wykorzystywane tylko jako instrument ograniczenia samowoli monarchy i likwidowania skutków niesprawiedliwych skazań. Przy takim rozumieniu sprawiedliwości nie było miejsca dla prawa łaski w powszechnym rozumieniu.

Uczeń I. Kanta H. Zachariae opowiadał się już zdecydowanie za instytucją ułaskawienia, z tym jednak, że był zdania iż należy ją stosować w bardzo ograniczonym zakresie, co można osiągnąć poprzez odpowiednie zmiany ustawodawcze⁶.

Filozofowie aktywni podczas Wielkiej Rewolucji Francuskiej przyczynili się do wprowadzenia zakazu wydawania aktów prawnych ingerujących w działalność sądownictwa, w tym także w zakresie stosowania prawa łaski, amnestii czy abolicji. Instytucja prawa łaski została przywrócona dopiero uchwałą Senatu z 1801 r., która uprawnienie do jej stosowania przyznała pierwszym konsulom Republiki. Od tego czasu ułaskawienie jest stosowane we Francji i krajach sąsiednich do dnia dzisiejszego, z tym jednak, że z instytucji tej korzystano w bardzo wąskim zakresie, gdyż - zdaniem wielu myślicieli - ułaskawienie pozostawało w sprzeczności z celem kary, było nieracjonalne, a z punktu widzenia społecznego nawet szkodliwe, albowiem pozbawiało społeczeństwo należnego mu środka obrony⁷.

Niekiedy jednak stosowanie prawa łaski trudno jest pogodzić z funkcjami wymiaru sprawiedliwości. Zwrócił na to uwagę niemiecki myśliciel R. Jhering⁸, który w swych

⁴ J. Bentham: Wprowadzenie do zasad moralności i prawodawstwa, Warszawa 1958, s. 275 i 258.

⁵ I. Kant: Krytyka praktycznego rozumu, Polskie Towarzystwo Filozoficzne, Kraków 1911, s. 40-45.

⁶ H. Zachariae: Deutsches Staats-Bundesrecht, Getynga 1842, t. II, s. 210-211.

⁷ R. Garofalo: (Według relacji Z. Kulikowskiego: Prawo łaski, „Wileński Przegląd Prawniczy”, 1932, Nr 5, s. 129-130).

⁸ R. Jhering: Der Zweck im recht, Lipsk 1893, s. 427-431.

pracach teoretycznych wywodził, że zasada trójpodziału władz stwarza możliwość właściwego rozwiązania omawianego zagadnienia w ten sposób, że akt łaski ma na celu skorygowanie sądowego wymiaru sprawiedliwości w kierunku jego zgodności z prawem słusznym, wyrażającym rzeczywistość, materialną sprawiedliwość, czemu służy korektura wyroku sądowego na drodze ułaskawienia, ale tylko w zakresie kary.

R. Jhering dopatrywał się w ułaskawieniu szczególnej formy realizacji wymiaru sprawiedliwości i proponował powołanie szczególnego organu sądowego (najwyższego trybunału), który działając ponad przepisami ustawy wykonywałby prawo łaski. Z biegiem czasu znaczenie ułaskawienia istotnie się zmieniło, albowiem nowe ustawodawstwo wprowadziło szersze możliwości rewidowania błędnych wyroków sądowych, co zastępowało postulowane sędziowskie prawo łaski. Koncepcja sędziowskiego darowania kary była silnie popierana przez włoską szkołę pozytywną, zaś w literaturze polskiej głównie przez S. Rappaporta⁹.

W. Makowski, będący jednym z najwybitniejszych przedstawicieli nauki polskiej, określił prawo łaski w sposób zbliżony do niemieckiego uczonego P. Labauela. Uważał, że jest ono pozostałością władzy absolutnej mającej charakter władzy politycznej a nie prawnej¹⁰.

Zakres stosowania ułaskawienia był na początku XX wieku stosunkowo szeroki i nawiązywał do zwyczajów dawnych monarchii feudalnych, w których ułaskawianie należało do uprawnień osobistych głowy państwa. Np. w Rosji carskiej car nie miał żadnych ograniczeń w stosowaniu omawianego prawa i mógł ułaskawiać według swego uznania. Szeroki zakres stosowania tego prawa charakteryzował też Niemcy i to zarówno przed wybuchem II Wojny Światowej jak i w RFN. Obejmowało to przywrócenie praw utraconych wskutek skazania, jak również darowanie nawiązki czy kar skarbowych lub dyscyplinarnych¹¹. Również w Anglii szeroko stosowano prawo łaski i w tym trybie można było przywrócić skazanemu utracone prawa.

Celem ułaskawienia jest nadanie poszczególnym aktom represji karnej charakteru sprawiedliwego, humanitarnego i racjonalnego, a czasem także osiągnięcie pewnych

⁹ E.S. Rappaport: Ustawa o przebaczeniu w świetle projektów francuskich, Warszawa 1816, s. 24.

¹⁰ W. Makowski: Prawo karne. Wykład porównawczy prawa karnego austriackiego i niemieckiego obowiązującego w Polsce, s. 417-421.

¹¹ Daleke, Furmann, Schafer: Strafrecht und Strafberfahrem, Berlin, s. 1782.

ważnych państwowych interesów politycznych. Samo pojęcie sprawiedliwości karnej nie da się ściśle ukształtować zarówno jako kryterium wymiaru kary, jak i następnie jej wykonania, przy uwzględnieniu instytucji ulaskawienia. Dla ulaskawienia są to kryteria niewystarczające. Sprawiedliwość kary, ogólnie rzecz ujmując, polega na jej wymierzeniu w granicach właściwie dostosowanych do wagi i charakteru popełnionego przestępstwa, jego cech przedmiotowych i podmiotowych oraz różnych okoliczności związanych z sytuacją osobistą sprawcy. Kara sprawiedliwa to kara zasłużona oraz wymierzona z zachowaniem właściwych proporcji. O tym, czy wymierzona w danej sprawie kara jest sprawiedliwa, decyduje jednak nie tylko jej stosunek do rodzaju i charakteru popełnionego przestępstwa, ale także osobowości sprawcy oraz innych okoliczności mających znaczenie dla wymiaru kary.

Właściwością każdej kary kryminalnej jest jej dolegliwość, która stanowi reakcję na zło wyrządzone przestępstwem. Sprawiedliwość kary można określić w sposób szerszy lub węższy, uwzględniając także te okoliczności, które powstały już po wydaniu prawomocnego wyroku. Kara słusznie wymierzona nosi więc cechy kary sprawiedliwej i czyni zadość zasadom humanitaryzmu oraz celowego i racjonalnego stosowania represji karnej.

Sprawiedliwość, humanitaryzm i racjonalność kary stanowią kryteria podstawowe jakimi należy się kierować przy stosowaniu ulaskawienia. Wydawanie indywidualnych aktów łaski należy do dziedziny specjalnych, konstytucyjnych uprawnień najwyższego organu władzy państwowej. Zasadniczą treścią ulaskawienia jest całkowite lub częściowe uwolnienie sprawcy czynu od represyjnych następstw popełnionego przestępstwa. Może to polegać na całkowitym lub częściowym darowaniu względnie złagodzeniu wymierzonej kary oraz innych skutków skazania, np. darowanie kosztów postępowania, zatarcie skazania itp. Akt łaski jest środkiem, który działa zawsze na korzyść skazanego i nie może w żadnych okolicznościach prowadzić do pogorszenia jego sytuacji prawnej. Ma to związek z prawidłową wykładnią przepisów o ulaskawieniu. S. Śliwiński wyrażał pogląd, że w razie wątpliwości należy stosować rozszerzającą wykładnię instytucji ulaskawienia¹², chyba że prowadziłyby ona do rozstrzygnięć sprzecznych z innymi zasadami

¹² S. Śliwiński: Polskie prawo karne materialne. Część ogólna, Warszawa 1946, s. 516-517.

wykładni (byłaby np. niekorzystna dla skazanego, zwłaszcza z uwagi na wykładnię logiczną lub historyczną).

Dlatego też - jak już zaznaczyłem - na podjęcie decyzji o zastosowaniu prawa łaski ma wpływ szereg okoliczności zarówno obiektywnych, jak i subiektywnych, które czynią taki akt decyzją w pełni indywidualną.

A. Murzynowski w swych rozważaniach nad prawem łaski opowiada się za przyznaniem organowi stosującemu to prawo dużej swobody w kształtowaniu formy ułaskawienia tak, aby obejmowało ono wszystkie karne skutki skazania¹³. Zastrzega jednak, że ułaskawienie nie może obejmować skutków cywilnych wyroku skazującego. Pogląd ten podziela L. Wilk¹⁴, zastrzegając, że prezydent, stosując akt łaski może zwolnić skazanego od ponoszenia wszystkich lub niektórych skutków prawomocnego wyroku skazującego za popełnienie przestępstwa, nie może jednak naruszać praw majątkowych osób trzecich.

2. Podstawa prawna stosowania prawa łaski

Stosowanie prawa łaski określone jest przede wszystkim w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz w innych ustawach, a zwłaszcza w Kodeksie postępowania karnego.

Już w Konstytucji 3 Maja z 1791 r. (która jak wiadomo nie weszła w życie) przewidziano stosowanie prawa łaski, przy czym możliwość ułaskawienia określona została w stosunku do kar orzeczonych przez sądy powszechne i szczególne, władze administracyjne a także dyscyplinarne.

W Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. ułaskawień dotyczy przepis art. 139, który stanowi, że prawo łaski stosuje Prezydent RP wobec osób skazanych przez sądy powszechne, z wyłączeniem osób skazanych przez Trybunał Stanu, co oznacza, że prawo łaski dotyczy przestępstw i wykroczeń. Art. 139 oraz art. 144 ust. 3 pkt 18 to jedyne przepisy Konstytucji poświęcone problematyce ułaskawień.

¹³ A. Murzynowski: op.cit., Warszawa 1965, s. 18, 60, 62.

¹⁴ L. Wilk: O instytucji ułaskawienia (Uwagi *de lege ferenda*). PiP Nr 5/1997, s. 60 i 62.

Rozwinięcie uregulowań konstytucyjnych stanowią przepisy k.p.k. (art. 560-568 oraz art. 175).

Piotr Winczorek w komentarzu do tej konstytucji poświęca problematyce ułaskawienia zaledwie kilka zdań¹⁵. Wyjaśnia, że łaska polega na darowaniu lub złagodzeniu kary prawomocnie orzeczonej przez sąd za przestępstwo lub wykroczenie. Zaznacza przy tym, że z prośbą o ułaskawienie wystąpić może każda osoba wymieniona w art. 560 § 1 k.p.k. Podkreśla, że prawo łaski stosuje Prezydent RP, który jednak nie uczestniczy w wymiarze sprawiedliwości zarówno wtedy, gdy korzysta z prawa łaski okazując skazanemu miłosierdzie, jak i wtedy gdy odmawia skorzystania z tego prawa. Jednak ani w jednym ani w drugim wypadku prezydent nie narusza zasady trójpodziału władz. Zaznaczyć przy tym trzeba, że osoba wobec której zastosowano prawo łaski nie zostaje przez ten fakt uniewinniona. Aż do zatarcia skazania uważana jest za karaną.

Ułaskawienie nie obejmuje restytucji czyli zniesienia skutków już wykonanej kary. A. Murzynowski wykazuje, że choć w literaturze polskiej problem ten jest kontrowersyjny, to jednak jego zdaniem prawo łaski nie powinno obejmować wykonanych już elementów (części) skazującego wyroku. Podkreśla przy tym, że odmienne stanowisko może dotyczyć rehabilitacji skazanego, w przeciwieństwie do ułaskawienia. Z tym poglądem należy się zgodzić, albowiem rehabilitacja i ułaskawienie to dwie odmienne instytucje.

Powody uchwalenia amnestii lub abolicji mogą być różne. Najczęściej mają one charakter polityczny, w tym także cel państwowy. Warto zwrócić uwagę na to, że w krajach Europy Zachodniej amnestie mają charakter wyjątkowy, podczas gdy w krajach socjalistycznych uchwalane były regularnie co kilka lat, w znacznym stopniu w zależności od przeludnienia zakładów karnych.

Motywy stosowania prawa łaski mają natomiast zawsze charakter indywidualny, związany z sytuacją osobistą skazanego ukształtowaną przez okoliczności powstałe przede wszystkim już po uprawomocnieniu się wyroku skazującego.

¹⁵ P. Winczorek: Komentarz do Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r., Wyd. Liber, s. 184.

Jak już zaznaczyłem, ułaskawienie polega na wydaniu przez uprawniony organ indywidualnego aktu łaski zawierającego decyzję o darowaniu lub złagodzeniu kary danej osobie. Obejmuje ono zagadnienia z zakresu zarówno prawa materialnego jak i procesowego (związane z trybem i metodami postępowania w sprawie ułaskawienia).

Najważniejsza różnica między ułaskawieniem a amnestią polega przede wszystkim na tym, że ułaskawienie dotyczy poszczególnych osób, natomiast amnestia obejmuje zawsze większą liczbę osób. Różnic jest jednak więcej. Amnestia ma postać aktu ustawodawczego o charakterze abstrakcyjnym, normatywnym, opisującym kryteria i warunki darowania lub złagodzenia wymierzonej kary, nie określa jednak - w przeciwieństwie do aktu łaski - kto konkretnie ma skorzystać z dobrodziejstwa darowania lub łagodzenia wymierzonej kary, co występuje zawsze w akcie łaski, który - jak to wyżej stwierdzono - ma charakter indywidualny.

3. Najczęściej występujące powody ułaskawienia

Spośród powodów ułaskawienia najczęściej występują takie, które powstały dopiero po wydaniu prawomocnego wyroku. Okoliczności tych nie można więc było uwzględnić podczas orzekania i wymierzania kary. Najczęstsze przykłady takich okoliczności to poważne pogorszenie stanu zdrowia skazanego już po wydaniu wyroku, pogorszenie warunków rodzinnych i życiowych, nastąpienie wyjątkowo niekorzystnych zdarzeń losowych i inne podobne.

A. Murzynowski zalicza także do tych okoliczności zmianę ustawy powodującą, że popełniony przez skazanego czyn ocenić należy jako mniej społecznie szkodliwy, co uzasadniałoby wymierzenie skazanemu łagodniejszej kary¹⁶. Może to mieć miejsce zwłaszcza w sprawach o przestępstwa o charakterze politycznym.

Za ważną okoliczność mogącą stanowić powód ułaskawienia, występującą jednak nie samodzielnie, ale obok innych, warto uznać taką, czy skazany ubiegający się o zastosowanie prawa łaski odbył już część kary, jeśli zaś tak, to w jakim zakresie.

¹⁶ A. Murzynowski: ..., op.cit., s. 145.

Przepisy ani Konstytucji, ani k.p.k. nie przewidują możliwości skutecznego cofnięcia prośby o ułaskawienie.

R.A. Stefański wyraża pogląd, że nie ma wystarczających podstaw do stosowania analogii z art. 431 k.p.k., który to przepis zezwala na cofnięcie środka odwoławczego, albowiem w przypadku, gdy ustawodawca dopuszcza cofnięcie wniosku powinien wyraźnie tak postanowić¹⁷. W tej sytuacji oświadczenie wnioskodawcy o cofnięciu wniosku nie wywołuje żadnych skutków prawnych, a więc nie wstrzymuje dalszego biegu postępowania ułaskawieniowego.

4. Zakres prawa łaski

Prawo łaski może być stosowane wobec wszystkich obywateli polskich skazanych prawomocnie wyrokami sądów polskich. Wyjątek stanowią osoby skazane przez Trybunał Stanu¹⁸, wobec których konstytucja wyłącza działania omawianego prawa. Polskiego prawa łaski nie można też stosować wobec osób skazanych przez sądy karne państw obcych, chyba że zgodnie z art. 608 § 1 k.p.k. skazany został przejęty przez władze polskie w celu wykonania u nas kary pozbawienia wolności. Trzeba przy tym zaznaczyć, że przejęcie skazanego może nastąpić tylko wówczas, gdy czyn, za który nastąpiło skazanie stanowi przestępstwo według prawa polskiego albo stanowiłby przestępstwo, gdyby został popełniony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej a skazany wyraża zgodę na takie przekazanie (art. 608 § 2 i 3 k.p.k.). W takich przypadkach wyrok sądu zagranicznego traktowany jest jak wyrok sądu krajowego i do jego wykonania mają zastosowanie zasady obowiązujące w państwie wykonującym¹⁹.

Rozważając zakres prawa łaski w naszym systemie prawnym, należy przede wszystkim mieć na uwadze zakres podmiotowy i przedmiotowy jego stosowania.

¹⁷ R.A. Stefański: Ułaskawienie ..., op.cit., s. 40.

¹⁸ Art. 139 *in fine* Konstytucji z 1997 r.

¹⁹ L. Gardocki: Zagadnienia internacjonalizacji odpowiedzialności karnej za przestępstwo popełnione za granicą, Warszawa 1979, s. 102-104.

4.1. Zakres podmiotowy prawa łaski

Prawo łaski może być stosowane wobec osób skazanych przez polskie organy wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie z treścią art. 139 Konstytucji prawo to stosuje Prezydent RP, przy czym trzeba zaznaczyć, że konstytucyjne unormowanie jest dość lakoniczne, co w konsekwencji pozostawia doktrynie i praktyce duże pole interpretacyjne, zwykle co do zakresu stosowania ułaskawienia²⁰. Postępowanie ułaskawieniowe zostało jednak daleko szerzej uregulowane w kodeksach postępowania karnego z 1928 r., z 1969 r. oraz obecnego, z 6 czerwca 1997 r.

Tak więc prawo łaski jest nie tylko instytucją prawa konstytucyjnego i państwowego, ale także prawa karnego, w tym przede wszystkim prawa karnego procesowego.

R.A. Stefański, pisząc o ułaskawieniu w nowych uregulowaniach, zastanawia się nad kontrowersyjnym zagadnieniem, którym już wcześniej interesował się W. Celiński, a mianowicie czy można ułaskawić osobę umierającą²¹.

R.A. Stefański zaznacza, że w takim wypadku prawo łaski nie może dotyczyć samego skazanego, ale może wyrzucić skutki istotne dla członków jego rodziny, zwłaszcza wtedy, gdy kara obejmowała utratę mienia. Ogólne określenie prawa łaski w konstytucji pozwala - zdaniem niektórych autorów - na taką interpretację jej art. 139. Są oni zdania, że przepis ten umożliwia również odzyskanie przez rodzinę mienia ułaskawionego. Taka interpretacja budzi jednak liczne wątpliwości m.in. dlatego, że wielu autorów (np. A. Murzynowski) zwraca uwagę na to, że z chwilą śmierci skazanego postępowanie podlega umorzeniu²².

4.2. Zakres przedmiotowy prawa łaski

Przedmiotem prawa łaski są kary orzeczone przez sąd za przestępstwo. Za środek karny podlegający ułaskawieniu uważa się m.in. nawiązkę, która ma charakter

²⁰ R.A. Stefański: Ułaskawienie w nowych uregulowaniach, Prokuratura i Prawo, Nr 9/1997, s. 20.

²¹ W. Celiński: Czy można ułaskawić nieżyjącego, Nowe Prawo Nr 1/1958, s. 91.

²² A. Murzynowski: Ułaskawienie ..., op.cit., s. 109.

represyjno-kompensacyjny²³. Pogląd ten nie jest jednak niesporny, podobnie jak w wypadku świadczenia pieniężnego, które według wielu autorów ma charakter penalny. Ponieważ jednak główna funkcja takiego świadczenia polega na naprawieniu szkody, zdaniem R.A. Stefańskiego należy je wyłączyć z możliwości objęcia aktem łaski²⁴.

Kolejne zagadnienie, to czy przedmiotem prawa łaski mogą być kary wymierzone za wykroczenia lub przewinienia dyscyplinarne. Podnoszono w tym kontekście, że prawo łaski powinno obejmować wszystkie zbyt rygorystyczne akty represji celem pogłębienia humanistycznych stosunków do ludzkich spraw.

R.A. Stefański, choć uważa za uzasadnione objęcie - w wyjątkowych wypadkach - prawem łaski kar orzeczonych za wykroczenia, to odrzuca możliwość jego zastosowania do kar dyscyplinarnych²⁵. Powołuje się przy tym na L. Wilka, który nie dopuszczając ulaskawienia w zakresie kar dyscyplinarnych uważa, że obniżałoby to rangę instytucji prawa łaski²⁶. Podzielam ten pogląd.

Inna jest sytuacja w przypadku kar orzeczonych za wykroczenia, które są elementem prawa karnego. Kary te są zbliżone a nawet identyczne jeśli chodzi o rodzaj represji z karami orzeczonymi za przestępstwa z tym, że różnią się od nich rozmiarami i surowością. Podobieństwo tych kar oraz możliwość zastosowania do nich prawa łaski wynika również z przepisów k.p.k. a zwłaszcza rozdziałów 54 i 59 oraz przepisów procesowych ustawy karnej skarbowej (art. 249-253). Zaznaczyć przy tym trzeba, że chodzi tu o kary orzeczone za przestępstwa karnoskarbowe oraz wykroczenia karnoskarbowe, a prawo łaski może być stosowane zarówno do pierwszych jak i drugich.

R.A. Stefański wskazuje jeszcze jako wątpliwą możliwość stosowania prawa łaski w zakresie środków zabezpieczających. Jego zdaniem środki te nie są karami kryminalnymi i dlatego nie podlegają prawu łaski. Powołuje się przy tym na takich autorów jak. S. Śliwiński, J. Bafia, J. Bednarek, S. Kalinowski, M. Siewierski i

²³ S. Śliwiński: Prawo karne materialne, Warszawa 1946, s. 516.

²⁴ R.A. Stefański: Ulaskawienie ..., op.cit., s. 23.

²⁵ R.A. Stefański: Ulaskawienie ..., op.cit., s. 23 i 25.

²⁶ L. Wilk: op.cit., s. 61.

innych²⁷. R. Stefański dzieli jednak środki zabezpieczające na takie, które zabezpieczają społeczeństwo przed niepoczytalnym i jednocześnie groźnym dla otoczenia sprawcą oraz takie, które mają charakter jedynie administracyjny, tyle że są orzekane wobec sprawcy czynu zabronionego znajdującego się w stanie niepoczytalności. Nie ma wystarczających argumentów, aby odmówić objęcia tego rodzaju środków możliwością ułaskawienia.

W polskim piśmiennictwie wyraża się natomiast pogląd, że środki wychowawcze i poprawcze nie mogą być objęte prawem łaski głównie dlatego, że nie są to kary lecz środki o charakterze wychowawczym.

Rozważenia wymaga jeszcze problem, w jaki sposób należy wykonywać prawo łaski w przypadku wielokrotnych skazań. Jeśli orzeczona została kara łączna, prawo łaski należy stosować do tej kary. Jeśli kara łączna nie została orzeczona mimo istnienia ku temu warunków, przed ułaskawieniem konieczne jest wydanie wyroku łącznego²⁸.

5. Rodzaje i rozmiary ułaskawienia

Przez „formę” ułaskawienia należy rozumieć rodzaj decyzji, tj. albo decyzję administracyjną albo inny akt administracyjny Prezydenta RP.

Ułaskawienie może polegać na darowaniu skazanemu całej kary albo na jej złagodzeniu (pełna i częściowa łaska). W orzecznictwie najczęściej pełną łaską nazywa się tego rodzaju decyzje, które polegają na darowaniu skazanemu w całości wszystkich wymierzonych mu kar (kary zasadnicze i inne środki o charakterze penalnym) w części jeszcze niewykonanej. Akt łaski może jednak niekiedy znosić inne jeszcze skutki wyroku skazującego, powodując np. zatarcie skazania, czy zwolnienie od kosztów sądowych. Może też obejmować darowanie tylko niektórych spośród wymierzonych skazanemu, ale jeszcze nie wykonanych kar, złagodzenie poszczególnych kar (tylko kary zasadniczej albo tylko niektórych środków karnych), czy też złagodzenie kary przez jej zamianę na karę łagodniejszego rodzaju.

²⁷ S. Śliwiński: Prawo karne ..., op.cit., s. 516; J. Bafia, J. Bednarek, S. Kalinowski, M. Siewierski: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 1971, s. 663.

²⁸ A. Murzynowski: Ułaskawienie ..., op.cit., s. 101.

L. Wilk zwraca uwagę na to, że szeroko stosowana jest łaska warunkowa w postaci nawiązującej do kodeksowych instytucji warunkowego przedterminowego zwolnienia i warunkowego zawieszenia wykonania kary²⁹.

A Murzynowski wskazuje, że akt łaski nie powinien ustanawiać takiej formy kary represyjnej czyli kary ograniczającej prawa obywatelskie, której rodzaj nie jest przewidziany w aktualnie obowiązującym systemie ustawodawstwa karnego danego kraju³⁰.

Dopuszczalne jest natomiast w praktyce szerokie stosowanie ułaskawienia w formie warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, a obecnie także grzywny oraz warunkowego przedterminowego zwolnienia. Wprawdzie żaden akt prawny, a w szczególności konstytucje z lat 1921, 1935, 1952 oraz 1997 nie dopuszczały wprost stosowania warunkowego ułaskawienia, jednakże również nie zabraniały takiej formy, a skoro warunkowe zawieszenie wykonania kary, bądź warunkowe przedterminowe zwolnienie znane są w naszym systemie prawnym, to dopuszczalność stosowania tych instytucji w formie ułaskawienia jest również możliwa³¹.

L. Wilk, zwracając uwagę na dość powszechną rezygnację w poszczególnych krajach z kary śmierci, co sprawia, że dożywotnie pozbawienie wolności jest karą najsurowszą, wskazuje, że zastosowanie prawa łaski do tej kary w formie warunkowego przedterminowego zwolnienia w niektórych krajach jest ustawowo niedopuszczalne. Jako przykład podaje Danię i Finlandię³². Wskazuje jednocześnie, że w innych krajach, np. w RFN, Anglii czy Holandii, problematyka ta uregulowana jest niejednolicie. W RFN po zniesieniu w 1949 r. przez nową konstytucję kary śmierci, jedyną formą złagodzenia orzeczonej już wcześniej kary głównej jest jej zamiana na dożywotnie pozbawienie wolności, bez możliwości warunkowego przedterminowego zwolnienia, co może nastąpić tylko na drodze prawa łaski. Okazało się jednak, że praktyka ułaskawień w poszczególnych landach jest niejednolita, co wywołało powszechną krytykę. W Holandii warunkowe zwolnienie

²⁹ L. Wilk: O instytucji ułaskawienia (Uwagi *de lege ferenda*), PiP Nr 5/1997, s. 58.

³⁰ A. Murzynowski: Ułaskawienie w Polsce Ludowej, op.cit., s. 109-110.

³¹ S. Śliwiński: Polskie prawo karne materialne. Część ogólna, s. 516.

³² L. Wilk: O instytucji ułaskawienia ..., op.cit., s. 63-64.

jest możliwe tylko w razie wcześniejszego zastosowania wobec skazanego „na dożywocie” prawa łaski.

W Anglii warunkowe przedterminowe zwolnienie - w trybie ułaskawienia - skazanego na dożywotnie pozbawienie wolności może nastąpić w każdym czasie, ale wyznaczona próba trwa do końca życia.

Jak widać, w wymienionych krajach Europy prawo łaski w najpoważniejszych sprawach - w których orzeczona została kara dożywotniego pozbawienia wolności - jest uregulowane prawnie w bardzo różnorodny sposób. W polskim systemie prawnym ułaskawienie stosowane jest jednak w sprawach nie tylko o najpoważniejsze przestępstwa, ale również o przestępstwa średnie i drobne, o ile po stronie skazanego wystąpiły - już po wydaniu prawomocnego wyroku - szczególne, indywidualne okoliczności, które uzasadniają zastosowanie tej wyjątkowej instytucji. W celu zbadania praktyki stosowania prawa łaski w Polsce i jej zakresu dokonano analizy akt wybranych spraw karnych, w których była stosowana instytucja ułaskawienia. Wyniki tych badań porównano z praktyką stosowania prawa łaski w wybranych krajach Europy Zachodniej i Środkowej, co dało podstawę do wysnucia wniosku, że w większości krajów europejskich instytucja ta stosowana jest w sposób - pomimo oczywistych odrębności - w istocie rzeczy dość podobny. Wszędzie mianowicie ma ona charakter wyjątkowy, analogiczne są procedury, zbliżone kryteria stosowania i sposób realizacji.

Celem zbadania tych okoliczności należało podsumować wyniki analiz akt kilkudziesięciu spraw karnych, w których przed polskimi organami państwowymi było prowadzone postępowanie ułaskawieniowe. Ustalona tą drogą praktyka została porównana z praktyką innych krajów europejskich przedstawioną w informacjach przysłanych z tych krajów.

6. Badanie spraw polskich, w których stosowane było prawo łaski

Badaniu poddanych zostało 27 spraw, w których prowadzone było postępowanie ułaskawieniowe. Były to sprawy o bardzo różnorodne rodzaje przestępstw, cięższych

i lżejszych, tj. zabójstwa, rozboje, kradzieże z włamaniem, fałszerstwa dokumentów, zgwałcenia, przestępstwa drogowe, uszkodzenia ciała, obrót środkami odurzającymi bez zezwolenia, paserstwo, stawianie oporu policjantowi itp.

Dla ogólnej orientacji o liczbie spraw kierowanych do Prezydenta RP z wnioskami w kwestii ułaskawienia - według informacji uzyskanych z Prokuratury Krajowej - stwierdzić trzeba, że w okresie od 1996 r. do 2000 r. wniosków takich skierowano 5.309. Prezydent uwzględnił w tym czasie 3.522 spośród nich, podejmując decyzje o skorzystaniu z prawa łaski.

Następnie w roku 2001 skierowano do Prezydenta RP 501 wniosków w przedmiocie ułaskawienia. W chwili badania prezydent rozpoznał 372 z nich, korzystając z prawa łaski wobec 168 osób. Pozostałe 392 wnioski oczekują na rozpoznanie.

Mając na uwadze ogólną ilość spraw, liczba tych, które poddano badaniu (27 spraw zakończonych skierowaniem wniosków w przedmiocie ułaskawienia), wydaje się taka, że pozwala na wyprowadzenie wniosków pozwalających na ocenę praktyki postępowania ułaskawieniowego w Polsce.

Spośród zbadanych 27 spraw, w 9 Prezydent RP podjął decyzje pozytywne, natomiast w dalszych 18 odmówił ułaskawienia. Warto zaznaczyć, że wiele z tych spraw zostało skierowanych do prezydenta na jego żądanie, zgodnie z przepisem art. 567 § 1 k.p.k. Badanie akt wykazało, że nadesłanie akt Prezydentowi RP na jego żądanie nie miało wpływu - przynajmniej w wymiarze statystycznym - na treść decyzji o skorzystaniu lub nie skorzystaniu z prawa łaski.

Jak już wspomniałem, zbadane sprawy obejmowały postępowania o różnego rodzaju przestępstwa, zarówno bardzo ciężkie, jak i mniej poważne, a nawet drobniejsze. Niektóre z tych spraw obejmowały po kilka przestępstw o różnym ciężarze gatunkowym, dlatego pełniejszą ilustrację stanowi pełny katalog czynów, jakie występują we wszystkich zbadanych sprawach. Spośród nich, 5 dotyczyło zbrodni zabójstwa, 4 - przestępstw uszkodzenia ciała, 2 - przestępstw drogowych ze skutkiem śmiertelnym, 2 przestępstw seksualnych, w tym jedna gwałtu zbiorowego. Wystąpiły 2 sprawy o przestępstwa objęte ustawą o zwalczaniu i zapobieganiu narkomanii, 1 o przestępstwo kradzieży z włamaniem, 1 o udział w zorganizowanej grupie przestępczej, 3 o przestępstwa rozboju w tym także rozboju z użyciem

przemocy, broni palnej lub innego niebezpiecznego narzędzia, 2 o przestępstwa zagarnięcia mienia społecznego znacznej wartości, 1 o przestępstwo przywłaszczenia mienia, 1 o przestępstwo oszustwa bankowego, 1 o przestępstwo wręczenia korzyści majątkowej osobie pełniącej funkcję publiczną, 3 o przestępstwo fałszowania dokumentów i posługiwania się nimi, 2 o przestępstwa wyłudzenia i poświadczenia nieprawdy przez podstępne wprowadzenie w błąd funkcjonariusza publicznego, 2 o przestępstwa karnoskarbowe, 2 o przestępstwa zniszczenia mienia z jednoczesnym przestępstwem przewidzianym w ustawie o rozwiązywaniu sporów zbiorowych. W jednej z tych spraw prowadzone było postępowanie o przestępstwo określone w ustawie o ochronie zwierząt.

Zgodnie z treścią art. 560 § 1 k.p.k. prośbę o ułaskawienie może złożyć sam skazany, osoba uprawniona do składania na jego korzyść środków odwoławczych, krewni w linii prostej, przysposabiający lub przysposobieni, rodzeństwo, małżonek i osoba pozostająca ze skazanym we wspólnym pożyciu. W sprawach objętych badaniem przepis ten był ściśle przestrzegany. Najwięcej podań o ułaskawienie, bowiem w 21 spośród badanych spraw, złożyli sami skazani, z tym jednak, że niezależnie od nich podania takie złożyły również inne osoby uprawnione. W 5 sprawach podania złożyli obrońcy skazanych, w 2 krewni w linii prostej, również w 2 małżonkowie, a w jednej sprawie rodzeństwo skazanego.

Zgodnie z treścią art. 566 k.p.k. ponowna prośba o ułaskawienie może być złożona nie wcześniej niż po upływie roku od negatywnego załatwienia poprzedniej. Wcześniej złożona prośba może być pozostawiona przez sąd bez rozpoznania. W sprawach badanych miały miejsce 2 takie przypadki.

Do prośby o ułaskawienie załączone były zwykle różnego rodzaju dokumenty mające uzasadnić celowość skorzystania przez Prezydenta RP z prawa łaski. W wielu z tych prośb określona została oczekiwana forma ułaskawienia, która w polskim systemie prawnym może mieć różnorodną postać. Wśród zbadanych spraw były takie, które ograniczały się do „prośby o ułaskawienie” bez bliższego określenia jego formy. W niektórych sprawach prośba o zastosowanie prawa łaski zawierała ścisły opis oczekiwań, np. darowanie całej orzeczonej kary albo darowanie kary, która dotychczas nie została wykonana. Niektóre prośby o ułaskawienie zawierały wniosek o warunkowe zawieszenie dotychczas niewykonanej kary pozbawienia wolności lub

grzywny, w innych chodziło o wcześniejsze niż określają to przepisy k.p.k. (art. 37 § 3 k.k.w.) zatarcie skazania.

W niektórych sprawach prośby o ułaskawienie nie zawierały obszerniejszego uzasadnienia. Inne były szeroko argumentowane z powołaniem się na dowody znane już w czasie orzekania lub dowody ujawnione dopiero po uprawomocnieniu się wyroku. Bardzo często powoływano się na zły stan zdrowia istniejący już przed uprawomocnieniem się wyroku lub powstały dopiero później. Do podania załączano z reguły zaświadczenia lekarskie dokumentujące przebieg i aktualny stan choroby skazanego lub osób mu najbliższych (zwłaszcza wówczas, gdy miał on wpływ na utrzymanie rodziny i obowiązek alimentacyjny). Regułą było, że w podaniu o ułaskawienie powoływano się na dobre zachowanie skazanego zarówno przed popełnieniem przestępstwa jak i po prawomocnym skazaniu, w tym również w czasie wykonywania kary. Wykazywano też, czy i jaka część orzeczonej kary została już wykonana i jakie są powody niemożności dalszego jej wykonywania.

W każdym przypadku informowano, czy skazany był już poprzednio karany, za jakie przestępstwo, na jaką karę i czy została ona wykonana, ewentualnie w jakiej części. W jednej sprawie ubiegający się o ułaskawienie podał, że już w czasie wykonywania kary za przestępstwo będące przedmiotem postępowania ułaskawieniowego dopuścił się innego przestępstwa, za które został prawomocnie skazany. W tej sprawie opisano rodzaj popełnionego nowego przestępstwa, wysokość i rodzaj wymierzonej za nie kary i stan jej wykonania.

W każdym podaniu o ułaskawienie przedstawiono stan rodzinny i majątkowy skazanego i członków jego najbliższej rodziny. Szczególnie akcentowano obowiązek alimentacyjny skazanego.

Z reguły do podania o ułaskawienie załączano dokumenty potwierdzające okoliczności, na które się powoływano. Najczęściej były to świadectwa lekarskie, opinie środowiskowe, w tym świadectwa o zachowaniu się wystawione przez kierownictwo zakładu karnego, w którym przebywała osoba ubiegająca się o ułaskawienie, wywiady z miejsca zamieszkania (przeprowadzone przez miejscową policję) lub opinie z zakładów pracy i inne podobne dokumenty. W takich dokumentach z reguły dawano wyraz temu, czy osoba ubiegająca się o ułaskawienie

nadużywa alkoholu lub innych środków odurzających oraz czy są podstawy do przyjęcia, że te okoliczności miały wpływ na zachowanie się skazanego, a w szczególności na popełnienie przez niego przestępstwa. W kilku sprawach opinię o moralności skazanego wystawił miejscowy proboszcz parafii rzymsko-katolickiej.

W kilku sprawach w podaniu o ułaskawienie kwestionowano prawidłowość wyroku skazującego, zarzucając, że sąd oparł się na fałszywych dowodach (podawano o jakie dowody chodzi). Trzeba jednak zaznaczyć, że postępowanie ułaskawieniowe opiera się w zasadzie na okolicznościach powstałych dopiero po prawomocnym skazaniu. W dwóch przypadkach autor podania kwestionował przyjętą w skazującym wyroku kwalifikację prawną czynu, mimo że okoliczność ta nie mogła mieć wpływu na ułaskawienie.

Często podnoszono, że od czasu popełnienia przestępstwa oraz wydania prawomocnego wyroku minęło już kilka lat, co zdaniem osoby ubiegającej się o skorzystanie z prawa łaski miało stanowić okoliczność sprzyjającą pozytywnemu załatwieniu prośby nawet wówczas, gdy upływ czasu do rozpoczęcia wykonania kary był wynikiem działania skazanego.

Dołączano zwykle dokumenty mające potwierdzić okoliczności zawarte w podaniu. Niejednokrotnie dokumentacja ta była uzupełniana.

Przed skierowaniem podania do Prezydenta RP było ono opiniowane przez sąd, który wydał wyrok skazujący. Takie opinie obejmowały zwykle orzeczenie o karze i innych środkach karnych (np. nawiązkę, obowiązek naprawienia szkody, przepadek przedmiotów, zakaz zajmowania określonych stanowisk lub prowadzenia określonej działalności i inne). Następnie opinię wydawał sąd odwoławczy oraz Prokurator Generalny. Zarówno sądy jak i Prokurator Generalny przedstawiali własne stanowisko co do treści przyszłej decyzji Prezydenta RP o ułaskawieniu oraz formy ułaskawienia.

Skierowanie podania wraz z aktami do prezydenta nie oznaczało, że kierujący, a więc sąd I i II instancji oraz Prokurator Generalny wnoszą o skorzystanie przez prezydenta z prawa łaski. W istocie wnioski takie zawierają prośbę o wydanie przez Prezydenta RP decyzji w przedmiocie ułaskawienia, zaś decyzja ta może być pozytywna albo negatywna.

W 27 zbadanych sprawach Prezydent RP skorzystał z prawa łaski jedynie wobec 9 osób, w pozostałych zaś sprawach wydał decyzję odmowną (w jednej sprawie, do czasu jej zbadania Prezydent RP nie podjął jeszcze decyzji).

W sprawach, w których Prezydent RP skorzystał z prawa łaski, miała ona następującą postać:

- w jednej sprawie Prezydent RP darował w całości orzeczoną przez sąd karę pozbawienia wolności,
- w dwóch sprawach zawiesił warunkowo pozostałą do wykonania część kary pozbawienia wolności, nakładając w zamian na skazanego obowiązek uiszczenia świadczenia pieniężnego na rzecz PCK,
- w innej sprawie skrócił skazanemu okres warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności i jednocześnie zarządził wcześniejsze zatarcie skazania,
- w dwóch sprawach zarządził warunkowe zwolnienie z pozostałej do odbycia części kary pozbawienia wolności,
- w jednej sprawie zamienił orzeczoną prawomocnie przez sąd karę 3 lat pozbawienia wolności na karę 12 miesięcy ograniczenia wolności w postaci wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne z jednoczesnym uiszczeniem 5.000 zł na rzecz Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej,
- w dwóch sprawach Prezydent RP zarządził wcześniejsze zatarcie skazania.

Bardziej szczegółowe informacje o zbadanych sprawach zawierają zamieszczone poniżej tablice.

Sygn. akt	PR V U 285/02
Za jakie przestępstwo został skazany ubiegający się o ułaskawienie	art. 177 § 1 i § 2 k.k. - przestępstwo drogowe skutkujące śmierć dwóch osób, - 2 lata pozbawienia wolności i zakaz prowadzenia pojazdów przez 8 lat
Od kogo pochodzi podanie	od obrońcy skazanego
Opinie i zaświadczenia	- zaświadczenie o pobycie w szpitalu, - student uniwersytetu w Białymstoku, - na utrzymaniu rodziców (lekarzy), - w miejscu zamieszkania ma dobrą opinię, - poprzednio niekarany
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- zły stan zdrowia fizycznego (choroba serca) i psychicznego (stan depresyjny) - Prokurator Generalny złożył wniosek o nieskorzystanie z prawa łaski
Jaką odbywał karę	- odbył 30 dni kary pozbawienia wolności
Treść decyzji Prezydenta	Postanowieniem z dnia 17.10.2002 r. Prezydent skorzystał z prawa łaski „przez warunkowe zawieszenie wykonania reszty kary pozbawienia wolności na okres 4 lat z obowiązkiem uiszczenia świadczenia pieniężnego w kwocie 1.500 zł na rzecz PCK

Sygn. akt	PR V U 165/02
Za jakie przestępstwo został skazany	<p>skazany za 3 przestępstwa, tj. 2 zabójstwa z art. 148 § 1 i § 3 d.k.k., art. 22 § 3 d.k.k. oraz art. 57 § 1 i § 3 d.k.k. i art. 4 § 1 k.k.</p> <p>- trzecie przestępstwo z art. 155 § 1 pkt 2 d.k.k. w zw. z art. 22 § 3 d.k.k., art. 57 § 1 i § 3 pkt 2 d.k.k. i art. 4 § 1 k.k.</p> <p>wszystkich przestępstw dopuścił się podczas wykonywania służby jako milicjant,</p> <p>- uważa, że działał w ramach obrony koniecznej bez przekroczenia jej granic,</p> <p>- skazany został na karę łączną 5 lat pozbawienia wolności</p> <p>- przestępstwa polegały na tym, że skazany jako funkcjonariusz MO podjął działania w obronie osób napadniętych (rozbój), lecz uczynił to nieprawidłowo</p>
Jaką odbywał karę - jaką część odbył	nie odbył kary nawet w części
Od kogo pochodzi podanie, jakie powołuje się w nim argumenty	podanie o łaskę pochodzi od skazanego,
Opinie i inne dokumenty	<p>- zaświadczenie lekarskie stwierdzające, że żona jest ciężko chora i wymaga stałej opieki,</p> <p>- kurator sądowy stwierdził trudną sytuację materialną,</p>
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	<p>- darowanie kary w całości</p> <p>- poza tą sprawą nie był karany,</p> <p>- zachowywał się dobrze w miejscu zamieszkania,</p> <p>- żona jest ciężko chora i musi się nią opiekować,</p> <p>- skazany jest chory na serce i stawy</p>
Treść decyzji Prezydenta	Postanowieniem z dnia 5.04.2003 r. Prezydent RP skorzystał z prawa łaski i darował w całości karę pozbawienia wolności

Sygn. akt	PR V U 244/02
Za jakie przestępstwo został skazany	- art. 148 § 1 w zw. z art. 25 § 2 d.k.k. - art. 168 § 2 w zb. z art. 156 § 2 i art. 176 d.k.k. w zw. z art. 25 § 2 d.k.k. - art. 168 § 1 w zb. z art. 156 § 2 d.k.k.
Jaką otrzymał karę i jaką jej część odbył	- 25 lat pozbawienia wolności + kary dodatkowe - 15 lat pozbawienia wolności + kary dodatkowe - 6 lat pozbawienia wolności Kara łączna: 25 lat pozbawienia wolności i pozbawienie praw publicznych na 10 lat oraz 3 nawiązki - odbył 11 lat, 2 miesiące i 4 dni
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanego
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- ciężki stan zdrowia (guz rakowy) - dobre zachowanie w zakładzie karnym i podczas przerw, - był zdyscyplinowany, dobrze współżył z innymi, - charakter przestępstw i odbycie mniej niż połowy orzeczonej kary
Treść decyzji Prezydenta	Postanowieniem z dnia 6.11.2002 r. Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR IV U 570/99
Za jakie przestępstwo został skazany	1) za kradzież z włamaniem w zw. z art. 60 § 1 d.k.k. 2) stawiał opór funkcjonariuszowi policji, tj. art. 235 § 1 d.k.k.
Na jaką karę został skazany	- na 1 rok i 3 miesiące pozbawienia wolności, - na 6 miesięcy pozbawienia wolności, Kara łączna: sąd objął czyn z art. 208 k.k. (kradzież szczególnie zuchwała) i art. 119 § 1 k.w. (tę karę jako wykroczenie sąd uznał za wykonaną - 30 dni aresztu)
Od kogo pochodzi podanie o łaskę	od skazanego
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- skazany prosił o darowanie reszty kary, - sąd I instancji negatywnie zaopiniował podanie o łaskę, - zarówno sąd jak i Prokurator Generalny wystąpili z wnioskiem o nieskorzystanie z prawa łaski - trudne warunki rodzinne i mieszkaniowe, - konkubina choruje na raka i wymaga stałej opieki, - skazany ma dobrą opinię u sąsiadów, - poprzednio był karany (7 razy), - w zakładzie karnym miał złą opinię, arogancki i zdemoralizowany
Treść decyzji Prezydenta	- sprawa została przedstawiona Prezydentowi RP na jego polecenie, - Prezydent nie podjął jeszcze decyzji

Sygn. akt	PR IV U 440/01
Za jakie przestępstwo została skazana	1) działała w grupie przestępczej zajmującej się obrotem narkotykami, 2) przewoziła z Turcji i Polski do Holandii narkotyki w dużych ilościach, 3) uczestniczyła w sfałszowaniu umowy kupna-sprzedaży i zarejestrowaniu samochodu osobowego marki Ford-Transit tj. art. 258 § 1 k.k., art. 29 ust. 3 i 3b ustawy o zapobieganiu narkomanii i art. 270 k.k. i 272 k.k. - łącznie skazana uczestniczyła w przemyśle 37,5 kg heroiny
Na jakie kary	- z art. 258 § 1 k.k. na 1 rok i 6 miesięcy pozbawienia wolności, - z art. 29 ust. 1 i 3 ust. 3 ustawy o zapobieganiu narkomanii i art. 270 § 1 k.k. na 5 lat pozbawienia wolności i grzywnę, - z art. 270 § 1 i art. 272 k.k. na 10 miesięcy pozbawienia wolności
Jaką karę odbyła	- łącznie 7 miesięcy i 21 dni pozbawienia wolności
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanej i jej obrońcy
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- wniosła o warunkowe zawieszenie kary pozbawienia wolności, - przestępstwa popełniła pod wpływem starszego konkubenta, - poprawiła swój styl życia, - wyszła za mąż i samotnie wychowuje 4-letnie dziecko, - w miejscu zamieszkania ma dobrą opinię, - wcześniej nie była karana
Opinie do wniosku	- sąd I instancji (okręgowy) pozytywnie zaopiniował podanie o łaskę, - sąd II instancji (apelacyjny) negatywnie zaopiniował to podanie, - Prokurator Generalny wniósł o nieskorzystanie przez Prezydenta RP z prawa łaski
Treść decyzji Prezydenta	- akta przesłano do Kancelarii Prezydenta na jego polecenie, - postanowieniem z dnia 20.02.2003 r. Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR V U 283/02
Za jakie przestępstwo została skazana	- art. 18 § 3 w zw. z art. 148 § 2 pkt 4 k.k.
Na jakie kary	- na 4 lata pozbawienia wolności
Jaką karę odbyła	- żadnej części kary nie odbyła z powodu odroczenia
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanej
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- leczy się z powodu choroby psychiatrycznej, - opiekuje się dwojgiem nieletnich dzieci (15 i 19 lat), - trudna sytuacja materialna (pomoc rodziny), - ma dobrą opinię środowiskową, - przewlekły zespół depresyjno-lękowy i encefalopatia, choroba wrzodowa, - wcześniej nie była karana
Opinie do wniosku	- sąd I instancji pozytywnie zaopiniował podanie o ułaskawienie, wnosząc o darowanie kary, - sąd II instancji (apelacyjny) wniósł o nieskorzystanie z prawa łaski, - Prokurator Generalny wniósł o nieskorzystanie przez Prezydenta RP z prawa łaski
Decyzja Prezydenta RP	Postanowieniem z dnia 6.03.2003 r. Prezydent RP postanowił nie skorzystać z prawa łaski

Sygn. akt	PR V U 481/2002
Za jakie przestępstwo został skazany	- art. 270 § 1 k.k., - art. 270 § 1 k.k.
Na jakie kary	- na 1 rok pozbawienia wolności i grzywnę, - na 6 miesięcy pozbawienia wolności, - kara łączna: 1 rok i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na 2 lata
Jaką karę odbył	- karę grzywny zapłacił
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanego
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- domagał się wcześniejszego zatarcia skazania, - powoływał się na duży upływ czasu od popełnienia przestępstw i trudną - wówczas - sytuację majątkową i rodzinną, - dobra opinia środowiskowa, - dobra opinia w pracy, - wcześniej nie był karany
Opinie do wniosku	- sąd I instancji pozytywnie zaopiniował prośbę o łaskę, - Prokurator Generalny wniósł o nieskorzystanie z prawa łaski
Decyzja Prezydenta RP	Postanowieniem z dnia 10.04.2003 r. Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR V U 328/02
Za jakie przestępstwo został skazany	- art. 77 § 2 w zw. z art. 6 § 2 uks
Na jakie kary	- grzywna 20 stawek dziennych po 25 zł
Jaką karę odbył	- grzywnę (w łącznej kwocie 500 zł) skazany zapłacił
Od kogo pochodzi podanie	- od żony skazanego
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	<ul style="list-style-type: none"> - o wcześniejsze zatarcie skazania, - skazany utracił pracę zarobkową, - ma na utrzymaniu niepracującą żonę i małe dziecko, ciężko chore, - ma trudne warunki mieszkaniowe, - skazany jest chory psychicznie, - nie nadużywa alkoholu ani narkotyków, - wcześniej nie był karany, - ma dobrą opinię środowiskową
Opinie do wniosku	<ul style="list-style-type: none"> - sąd I instancji poparł podanie, - Prokurator Generalny wniósł o nieskorzystanie z prawa łaski
Treść decyzji Prezydenta	Postanowieniem z dnia 6.03.2003 r. Prezydent RP skorzystał z prawa łaski przez zarządzenie zatarcia skazania

Sygn. akt	PR IV U 80/02
Za jakie przestępstwo został skazany	- art. 35 pkt 2 ustawy o ochronie zwierząt (znęcał się nad psem)
Na jakie kary	- na 1 rok pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem + nawiązkę w wysokości 2.000 zł na rzecz Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami
Jaką karę odbył	- nie uiścił nawiązki
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanego
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- powoływał się na trudną sytuację majątkową (ma niską emeryturę), - jest złego stanu zdrowia, - ma złe warunki mieszkaniowe, - na jego utrzymaniu pozostawała żona i 40-letni bezrobotny syn, - wcześniej nie był karany
Opinie do wniosku	- sąd I instancji wniósł o uwzględnienie podania o łaskę, - Prokurator Generalny poparł wniosek o ułaskawienie
Treść decyzji Prezydenta	- Postanowieniem z dnia 6.11.2002 r. Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR V U 336/02
Za jakie przestępstwo został skazany	- art. 177 § 1 i 177 § 2 k.k., - w wyniku przestępstwa zmarły 3 osoby
Na jakie kary	- 1 rok i 6 miesięcy pozbawienia wolności + zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych (na 4 lata)
Jaką karę odbył	- dotychczas odbył 2 miesiące kary pozbawienia wolności
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanego, jego żony i rodziców
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- wniósł o warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności, - odczuwa stany depresyjno-lękowe, przebywał w szpitalu psychiatrycznym, - wcześniej nie był karany, - żona prowadzi firmę transportową, - w miejscu zamieszkania ma dobrą opinię
Opinie do wniosku	- sąd I instancji wniósł o ułaskawienie, - sąd II instancji nie podzielił tej opinii, - Prokurator Generalny wniósł o nieskorzystanie z prawa łaski
Decyzja Prezydenta RP	Postanowieniem z dnia 22.01.2003 r. Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR V U 464/02
Za jakie przestępstwo został skazany	- za przestępstwo z art. 265 § 2 d.k.k. (sfalszował zaświadczenie mające usprawiedliwić jego nieobecność w pracy, czyn został uznany za przypadek mniejszej wagi)
Na jakie kary	- 1.000 zł grzywny przy przyjęciu 1 dnia pozbawienia wolności = 20 zł
Jaką karę odbył	- grzywna wykonywana ratalnie (karę odbył w całości)
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanego, który domagał się wcześniejszego zatarcia skazania (podania nie uzasadnił)
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- skazany nie posiada stałej pracy zarobkowej, - pobierał rentę chorobową, - ma pozytywną opinię środowiskową, - wcześniej nie był karany, - w miejscu zamieszkania ma dobrą opinię
Opinie do wniosku	- sąd I instancji wniósł o zastosowanie prawa łaski i wcześniejsze zatarcie skazania, - Prokurator Generalny także poparł podanie o łaskę
Decyzja Prezydenta RP	Postanowieniem z dnia 10.04.2003 r. Prezydent RP skorzystał z prawa łaski i zarządził zatarcie skazania

Sygn. akt	PR IV U 76/02
Za jakie przestępstwo został skazany	<ul style="list-style-type: none"> - art. 143 d.k.k. (przechowywanie materiałów wybuchowych), - art. 286 d.k.k. (przechowywanie broni bez zezwolenia), - art. 28 ust. 1 ustawy o broni, amunicji i materiałach wybuchowych (przekazał broń innym osobom), - przechowywał i zbywał dość dużo broni
Na jakie kary	<ul style="list-style-type: none"> - 1 rok i 6 miesięcy pozbawienia wolności, - 1 rok i 6 miesięcy pozbawienia wolności, - 1 rok i 6 miesięcy pozbawienia wolności, - kara łączna: 2 lata i 6 miesięcy pozbawienia wolności
Jaka karę odbył	<ul style="list-style-type: none"> - blisko 2 miesiące przez zaliczenie aresztu tymczasowego, - karę pozbawienia wolności (poza zaliczeniem tymczasowego aresztowania) odbył tylko w części tj. 1 miesiąc i 17 dni (wraz z aresztowaniem 3 miesiące i 17 dni)
Od kogo pochodzi podanie	- od obrońcy skazanego
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	<ul style="list-style-type: none"> - wniósł o darowanie kary lub warunkowe zawieszenie, - skazany przestrzega porządku prawnego, - ma trudną sytuację rodzinną (niepracująca żona i czworo małoletnich dzieci), - żona choruje i zawodowo nie pracuje, - wcześniej nie był karany, - świadectwo moralności wystawione przez księdza proboszcza, - ma pozytywny wywiad środowiskowy, - pracuje dorywczo
Opinie do wniosku	<ul style="list-style-type: none"> - sąd I instancji poparł podanie o ułaskawienie, - sąd II instancji wniósł o oddalenie podania o ułaskawienie, - Prokurator Generalny wniósł o nieskorzystanie z prawa łaski
Decyzja Prezydenta RP	Prezydent RP dwukrotnie nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR V U 357/02
Za jakie przestępstwo został skazany	- art. 212 § 2 d.k.k. (spalenie różnych przedmiotów), - art. 203 § 1 d.k.k. (kradzież telewizora i innych przedmiotów), - art. 156 § 2 d.k.k. (pobicie kobiety)
Na jakie kary	- na 6 miesięcy pozbawienia wolności, - na 6 miesięcy pozbawienia wolności, - na 4 miesiące pozbawienia wolności Łączna kara: 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na 3 lata
Jaką karę odbył	- sąd zarządził wykonanie zawieszanej kary, bo został skazany za podobne przestępstwo (z art. 190 § 1 k.k.), - zasądzonej kary dotychczas nie odbywał, - sąd odroczył jej wykonanie do dnia 26.08.2002 r.,
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanego
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- skazany rozwiódł się z żoną i pozostaje w związku z konkubiną, - wykonuje stałą pracę, odwiedza matkę, której udziela pomocy, - płaci alimenty na dziecko, ale ma zaległości, - był siedmiokrotnie karany
Opinie do wniosku	- sąd I instancji wniósł o ułaskawienie, - Prokurator Generalny też popiera wniosek o ułaskawienie
Decyzja Prezydenta RP	Postanowieniem z dnia 8.04.2003 r. Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR IV U 638/98
Za jakie przestępstwa został skazany	- z art. 201 d.k.k., art. 208 d.k.k., 203 § 1 w zw. z art. 58 d.k.k. - z art. 203 § 1, oraz 208 d.k.k. w zw. z art. 60 § 1 i art. 58 d.k.k. w zw. z art. 10 § 2 i § 3 d.k.k.
Na jakie kary	- na 13 lat pozbawienia wolności, 800.000 zł grzywny, konfiskatę części mienia, - sąd odwoławczy złagodził karę pozbawienia wolności do 10 lat a na podstawie nowego k.k. do 5 lat pozbawienia wolności i 500.000 zł grzywny
Jaką część kary odbył	- 5 lat, 4 miesiące i 23 dni, po czym został warunkowo przedterminowo zwolniony
Od kogo pochodzi podanie	- skazany ponownie złożył podanie o ułaskawienie
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- żona jest chora i trwale niezdolna do pracy, - ma troje dorosłych dzieci, - skazany zachowuje się nagannie, - w zakładzie karnym zachowywał się poprawnie, - skazany był wielokrotnie karany
Opinie do wniosku	- sąd I instancji zaopiniował negatywnie podanie o łaskę, - sąd II instancji również zaopiniował negatywnie podanie o łaskę, - Sąd Najwyższy także negatywnie zaopiniował podanie o łaskę, - Sąd Okręgowy w Lublinie postanowił pozostawić sprawę bez rozpoznania, - Prokurator Generalny uznał także, że skazany nie zasługuje na ułaskawienie
Decyzja Prezydenta RP	Postanowieniem z dnia 13.03.2000 r. Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR V U 246/02
Za jakie przestępstwa został skazany	- z art. 201 d.k.k. w zw. z art. 208 i 58 oraz art. 60 § 2 i 3 d.k.k. (kradzieże na szkodę 27 pokrzywdzonych wartości 9.703.140 zł przed denominacją), - podczas pobytu na przerwie nie wrócił do zakładu karnego za co został oskarżony o przestępstwo z art. 242 § 3 k.k. (termin tej rozprawy nie został wyznaczony)
Na jakie kary	- na 12 lat pozbawienia wolności oraz 5.000.000 zł grzywny (przed denominacją) + konfiskatę mienia i pozbawienie praw publicznych, - po zmianie k.k. sąd obniżył karę 12 lat pozbawienia wolności do lat 10
Jaką karę odbył	- grzywny nie uiścił i sąd zamienił ją na 3 lata kary zastępczej, - skazany odbył 2 lata, 4 miesiące i 25 dni, - następnie sąd zawiesił postępowanie wykonawcze wobec ciężkiego stanu zdrowia żony, łącznie odbył 2 lata i 7 miesięcy
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanego (wcześniej już zwracał się kilka razy o ułaskawienie, ale jego prośby zostały rozpatrzone negatywnie)
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- ma 60 lat, - jest inwalidą II grupy, - korzystał już z przerw w odbywaniu kary, - zachowywał się dobrze, opiekował się żoną chorą na raka, - wcześniej nie był karany, - znajduje się w trudnej sytuacji majątkowej, - w zakładzie karnym zachowywał się poprawnie
Opinie do wniosku	- sąd I instancji negatywnie zaopiniował podanie o ułaskawienie, - sąd II instancji (Sąd Najwyższy) poparł podanie o łaskę z uwagi na stan zdrowia żony i trudną sytuację rodzinną (zachowuje się dobrze), - Prokurator Generalny wydał opinię negatywną
Decyzja Prezydenta RP	Postanowieniem z dnia 8.04.2003 r. Prezydent RP skorzystał z prawa łaski przez warunkowe zwolnienie z odbycia reszty kary pozbawienia wolności i wyznaczenie kuratora

Sygn. akt	PR V U 486/02
Za jakie przestępstwa został skazany	- art. 148 § 1 oraz art. 152 d.k.k., - posiadał broń palną bez zezwolenia (motywem zabójstwa była zdrada małżeńska)
Na jakie kary	- 15 lat pozbawienia wolności + 5 lat pozbawienia praw publicznych, - kara łączna 15 lat pozbawienia wolności + 2 nawiązki
Jaką karę odbył	- dotychczas odbył 11 lat
Od kogo pochodzi podanie	- od matki skazanego, zaś sam skazany podanie to wycofał, - z ponownym podaniem wystąpiły w lipcu 1997 r. matka i siostra skazanego. Prośba ta została pozostawiona bez dalszego biegu, - 20.01.1998 r. prośba została również pozostawiona bez dalszego biegu, - z ponownymi podaniami wystąpiła matka w 2000 r. i 2001 r.
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- wnioskodawca uznał, że sąd wydał „niewspółmierny i niemiłosierny wyrok w porównaniu z jego czynem”, - zachowuje się nienagannie, - chce świadczyć pomoc finansową rodzinie swych ofiar (córce zabitego oddał swe mieszkanie), - sąd odmówił warunkowego zwolnienia, - wcześniej nie był karany
Opinie do wniosku	- w styczniu 2002 r. skazany zwrócił się do Prezydenta RP o ułaskawienie, - załączył szereg dokumentów świadczących o dobrym zachowaniu, - sąd I instancji (okręgowy) negatywnie zaopiniował podanie o ułaskawienie, - sąd II instancji (apelacyjny) pozytywnie zaopiniował podanie, - Prokurator Generalny zaopiniował negatywnie podanie
Decyzja Prezydenta RP	- Postanowieniem z dnia 9.05.2003 r. Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR IV U 680/01
Za jakie przestępstwa został skazany	- oszustwo na szkodę 121 pokrzywdzonych, tj.: art. 205 d.k.k. oraz art. 115 ust. 1 pkt 1 Prawa bankowego (pod pozorem pożyczek)
Na jakie kary	- 3 lata pozbawienia wolności, 5.000 zł grzywny
Jaką karę odbył	- grzywnę spłacił w całości, - zawarł ugodę z 22 pokrzywdzonymi, przekazując im po połowie należności, - częściowo wyrównał szkody na drodze ugody
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanego z prośbą o darowanie kary
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- wcześniej nie był karany
Opinie do wniosku	- sąd I instancji negatywnie zaopiniował podanie o łaskę, - sąd II instancji także negatywnie zaopiniował to podanie („niewystarczającą jest jego inteligencja i wykształcenie”), - Prokurator Generalny wniósł także o nieskorzystanie przez Prezydenta RP z prawa łaski
Decyzja Prezydenta RP	- Prokurator Generalny, wykonując polecenie Prezydenta RP, wszczął z urzędu postępowanie o łaskę, - Postanowieniem z dnia 17.10.2002 r. Prezydent RP skorzystał z prawa łaski przez zamianę kary pozbawienia wolności na 12 miesięcy ograniczenia wolności przez wykonywanie nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne z uiszczeniem 5.000 zł na rzecz Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej

Sygn. akt	PR IV U 632/01
Za jakie przestępstwa został skazany	- art. 204 § 2 d.k.k. (przywłaszczenie pamiątek historycznych w postaci popiersia marszałka Rydza-Śmigłego wartości 40.000 zł oraz szabli oficerskiej wartości 20.000 zł)
Na jakie kary	- na 2 lata pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na 3 lata z zobowiązaniem do zwrotu tych pamiątek, - postanowieniem z dnia 8.03.2001 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa Krowodrzy zarządził wykonanie warunkowo zawieszanej kary (Sąd Okręgowy utrzymał to postanowienie w mocy)
Jaką karę odbył	- 20 dni kary pozbawienia wolności
Od kogo pochodzi podanie	- od oskarżonego, który pełni funkcję Naczelnego Komendanta Związku Legionów Polskich w Krakowie
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- domagał się uznania przez sąd, że owe pamiątki historyczne stanowią własność jego rodziny i tylko ona może nimi dysponować, - skazany jest inwalidą, - wcześniej nie był karany
Opinie do wniosku	- sąd I instancji negatywnie zaopiniował podanie o ułaskawienie, - podobne stanowisko zajął sąd II instancji, - Prokurator Generalny na polecenie Prezydenta RP wszczął z urzędu postępowanie o ułaskawienie
Decyzja Prezydenta RP	- Postanowieniem z dnia 6.11.2002 r. Prezydent RP skorzystał z prawa łaski przez warunkowe zawieszenie wykonania reszty kary pozbawienia wolności na okres 2 lat

Sygn. akt	PR IV U 333/2000
Za jakie przestępstwa został skazany	- art. 229 § 3 k.k. (udzielenie obietnicy korzyści osobistej w formie awansu za przekazanie dokumentów Del. UOP w Bydgoszczy
Na jakie kary	- na 3 lata kary pozbawienia wolności
Jaką karę odbył	- 5 miesięcy i 5 dni (zaliczenie aresztu tymczasowego), - w chwili złożenia wniosku odbył 6 miesięcy i 13 dni
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanego (przez obrońcę)
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- trudna sytuacja rodzinna i zdrowotna (chory na epilepsję i żółtaczkę typu C), - pozytywna opinia środowiskowa, - ma dobrą opinię, - wcześniej nie był karany
Opinie do wniosku	- sąd I i II instancji oraz Prokurator Generalny zaopiniowali podanie negatywnie
Decyzja Prezydenta RP	- Postanowieniem z dnia 5.12.2001 r. Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR V U 320/02
Za jakie przestępstwa został skazany	- art. 91 § 3 k.k.s., - art. 306 k.k., - art. 272 w zw. z art. 91 § 1 k.k., - art. 270 § 1 k.k.
Na jakie kary	- na grzywnę w wysokości 40 stawek dziennych, - na 10 miesięcy pozbawienia wolności, - na 1 rok pozbawienia wolności, - na 8 miesięcy pozbawienia wolności, - wykonanie tych kar zostało warunkowo zawieszona na okres 2 lat, - kara łączna 1 rok i 6 miesięcy z warunkowym zawieszeniem na 3 lata, - wypadek samochodu
Jaką karę odbył	- nie odbywał kary
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanego
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- ma trudne warunki rodzinne (dwoje małoletnich dzieci na utrzymaniu), - pozytywna opinia zawodowa, - dobra sytuacja materialna i mieszkaniowa, - uprzednio nie był karany
Opinie do wniosku	- sąd I instancji pozytywnie zaopiniował podanie o łaskę, - Prokurator Generalny jest zdania, że skazany nie zasługuje na akt łaski
Decyzja Prezydenta RP	- Postanowieniem z dnia 25.09.2002 r. Prezydent RP skorzystał z prawa łaski przez skrócenie okresu warunkowego zawieszenia wykonania kary do 2 lat i 6 miesięcy oraz zarządzenie zatarcia skazania

Sygn. akt	PR V U 450/02
Za jakie przestępstwa został skazany	<ul style="list-style-type: none"> - art. 148 § 1 d.k.k. w zw. z art. 60 § 1 d.k.k., - art. 212 § 1 d.k.k. w zw. z art. 60 § 1 i 25 § 2 d.k.k., - art. 234 w zw. z art. 60 § 1 d.k.k., - art. 165 § 2, art. 236 i art. 155 § 1 pkt 2 d.k.k. w zw. z art. 60 § 1 d.k.k., - art. 165 § 2, art. 236 i 156 § 1 d.k.k. w zw. z art. - art. 165 § 2, 236, 155 § 1 pkt 2 d.k.k. w zw. z art. 603 § 1 d.k.k. (do zabójstwa doszło podczas pijackiej awantury)
Na jakie kary	<ul style="list-style-type: none"> - 15 lat pozbawienia wolności, nawiązki, - 6 miesięcy pozbawienia wolności, nawiązki, - 1 rok pozbawienia wolności - 2 lata pozbawienia wolności, - 2 lata pozbawienia wolności, - 2 lata pozbawienia wolności, - kara łączna 15 lat pozbawienia wolności + 3 nawiązki
Jaką karę odbył	- 9 lat i 2 miesiące pozbawienia wolności
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanego
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	<ul style="list-style-type: none"> - swój czyn uważa za pobicie ze skutkiem śmiertelnym, a nie za zabójstwo, - poprzednio był wielokrotnie karany (10 razy), - ponownie ożenił się i poprawił swe zachowanie, - prośbę o ułaskawienie poparła jego żona, - w zakładzie karnym zachowywał się naganie (początkowo uczestniczył w buncie, nie wracał z przepustki)
Opinie do wniosku	<ul style="list-style-type: none"> - sąd I instancji pozytywnie zaopiniował podanie o łaskę, - Prokurator Generalny nie podzielił tego stanowiska
Decyzja Prezydenta RP	- Postanowieniem z dnia 6.03.2003 r. Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR V U 458/02
Za jakie przestępstwa został skazany	- art. 43 ust. 1 i 3 oraz 46 ust. 1 i 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii - w dużych ilościach (1,5 kg), - art. 80 ust. 1 i 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii
Na jakie kary	- 3 lata i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywna w wysokości 40 stawek dziennych, - 1 rok pozbawienia wolności i 20 stawek dziennych, - kara łączna 3 lata i 6 miesięcy pozbawienia wolności
Jaką karę odbył	- odbył 7 miesięcy i 18 dni i nadal odbywa
Od kogo pochodzi podanie	- podanie złożył sam skazany
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- po przestępstwie zachowuje się dobrze, tak w zakładzie karnym jak i na wolności, - ma zamiar kontynuować naukę
Opinie do wniosku	- sąd I instancji (okręgowy) opowiedział się za ułaskawieniem, - sąd II instancji (apelacyjny) wyraził pogląd przeciwny, - Prokurator Generalny uznał, że brak jest podstaw do ułaskawienia
Decyzja Prezydenta RP	- Postanowieniem z dnia 7.03.2003 r. Prezydent RP zdecydował nie skorzystać z prawa łaski

Sygn. akt	PR V U 474/02
Za jakie przestępstwa został skazany	- art. 282 k.k. (usiłował wyłudzić okup)
Na jakie kary	- na 11 miesięcy pozbawienia wolności i 50 stawek dziennych grzywny, - kara pozbawienia wolności została zawieszona
Jaką karę odbył	
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanego, który prosił o wcześniejsze zatarcie skazania, - jest nadal studentem
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- ma dobrą opinię, - nie był wcześniej karany, - podczas aresztowania zachowywał się poprawnie
Opinie do wniosku	- sąd I instancji pozytywnie zaopiniował podanie o ułaskawienie, - sąd II instancji (okręgowy) zaopiniował to podanie negatywnie, - Prokurator Generalny podzielił stanowisko sądu II instancji
Decyzja Prezydenta RP	- Postanowieniem z dnia 6.03.2003 r. Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR IV U 578/01
Za jakie przestępstwa został skazany	- art. 280 § 1 i 158 § 1 k.k., - art. 13 § 1 w zw. z art. 230 § 1 i 158 § 1 k.k., - art. 158 § 1 k.k.
Na jakie kary	- na 2 lata pozbawienia wolności, - na 2 lata pozbawienia wolności, - na 6 miesięcy pozbawienia wolności, - kara łączna: 2 lata i 6 miesięcy pozbawienia wolności, 500 zł nawiązki na rzecz PCK
Jaką karę odbył	- odbył tylko areszt tymczasowy w rozmiarze 1 miesiąca i 25 dni
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanego
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- sam prowadzi gospodarstwo rolne i utrzymuje żonę i małe dziecko, - zachowuje się poprawnie, także podczas odbywania aresztu tymczasowego, - po obecnej sprawie był karany z art. 177 § 1 k.k. na 6 miesięcy ograniczenia wolności
Opinie do wniosku	- sąd I instancji pozytywnie zaopiniował podanie o ułaskawienie, - sąd II instancji (okręgowy) uznał, że brak jest podstaw do ułaskawienia, - Prokurator Generalny także zaopiniował negatywnie podanie o ułaskawienie
Decyzja Prezydenta RP	- Postanowieniem z dnia 14.06.2002 r. Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR IV U 154/02
Za jakie przestępstwa został skazany	- art. 280 § 1 i 158 § 1 k.k., - art. 13 § 1, 280 § 1 i 158 § 1 k.k., - art. 157 § 2 k.k.
Na jakie kary	- 2 lata pozbawienia wolności, - 2 lata pozbawienia wolności, - 6 miesięcy pozbawienia wolności - kara łączna: 2 lata i 6 miesięcy pozbawienia wolności, - sąd orzekł 500 zł nawiązki na rzecz PCK
Jaką karę odbył	- odbył 15 dni kary (jako tymczasowe aresztowanie)
Od kogo pochodzi podanie	- od skazanego, - w chwili wydania wyroku miał 19 lat, obecnie 4 lata więcej
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- od przestępstwa minęły 4 lata, - zawarł w tym czasie małżeństwo, - żona bezrobotna, - kontynuuje studia na Uniwersytecie Rzeszowskim, - ma dobrą opinię, - poza wyrokiem za czyn będący przedmiotem postępowania o ułaskawienie był karany z art. 279 § 1 i 270 § 1 k.k. na 1 rok i 3 miesiące pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i 40 stawek dziennych grzywny
Opinie do wniosku	- sąd I instancji opowiedział się za ułaskawieniem, - natomiast sąd II instancji (okręgowy) uznał, że skazany nie zasługuje na ułaskawienie, - Prokurator Generalny opowiedział się także przeciwko ułaskawieniu
Decyzja Prezydenta RP	- Postanowieniem z dnia 14.06.2002 r. Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR IV U 24/02
Za jakie przestępstwa został skazany	<ul style="list-style-type: none"> - art. 280 § 1 i 158 § 1 k.k., - art. 13 § 1 w zw. z art. 280 § 1 i 158 § 1 k.k., - art. 158 § 1 i art. 157 § 1 k.k., - art. 157 § 2 k.k.,
Na jakie kary	<ul style="list-style-type: none"> - na 2 lata pozbawienia wolności, - na 2 lata pozbawienia wolności, - na 1 rok pozbawienia wolności, - na 6 miesięcy pozbawienia wolności, - kara łączna: 3 lata pozbawienia wolności, - 500 zł tytułem nawiązki na rzecz PCK (której nie uiścił)
Jaką karę odbył	- tylko areszt tymczasowy w wymiarze 1 miesiąca i 25 dni
Od kogo pochodzi podanie	- od obrońcy skazanego
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	<ul style="list-style-type: none"> - leczony psychiatrycznie z powodu depresji (okresowo), - przestępstwo popełniono prawie 4 lata temu, - obecnie pracuje i zachowuje się poprawnie, - zachowanie skazanego w zakładzie karnym podczas tymczasowego aresztowania było przeciętne, - wcześniej nie był karany, - nie naprawił szkody wyrządzonej przestępstwem, - nie uiścił nawiązki
Opinie do wniosku	<ul style="list-style-type: none"> - Sąd Najwyższy oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną, - sąd I instancji pozytywnie zaopiniował podanie o ułaskawienie, - sąd II instancji (okręgowy) uznał, że brak jest podstaw do ułaskawienia, - Prokurator Generalny negatywnie ocenił wniosek o ułaskawienie
Decyzja Prezydenta RP	- Postanowieniem z dnia 14.06.2002 r. Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski

Sygn. akt	PR IV U 184/02
Za jakie przestępstwa został skazany	- art. 212 § 1 d.k.k. i art. 26 ust. 2 ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych, - art. 18 § 1 w zw. z art. 288 § 1 ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych i art. 91 § 1 k.k.,
Na jakie kary	- na 1 rok i 3 miesiące i grzywnę w wysokości 40.000 zł i obowiązek naprawienia szkody
Jaką karę odbył	- 2 miesiące i 19 dni kary pozbawienia wolności
Od kogo pochodzi podanie	- od Rady Koordynacyjnej Komitetu Protestacyjnego NSZZ „Solidarność” i od samego skazanego. Postępowanie ułaskawieniowe wszczęto na polecenie Prezydenta RP (art. 567 § 2 k.p.k.)
Treść wniosku o ułaskawienie, kryteria do ewentualnego uwzględnienia	- ma dobrą opinię w miejscu zamieszkania i zakładzie karnym, - choruje na cukrzycę, wrzody żołądka i dwunastnicy, - w zakładzie karnym podjął głodówkę jako protest przeciwko odmowie sądu odroczenia wykonania kary, - wcześniej był karany za podobne przestępstwo popełnione w Muszynie
Opinie do wniosku	- Sąd Najwyższy kasację oddalił, - z uwagi na żądanie sprawy z urzędu przez Prezydenta RP nie zwrócono się o opinie sądów, - Prokurator Generalny zawniósł o ułaskawienie przez warunkowe zwolnienie z odbycia reszty kary pozbawienia wolności i warunkowe zawieszenie niespłaconej grzywny
Decyzja Prezydenta RP	- Postanowieniem z dnia 27.11.2000 r. Prezydent RP skorzystał z prawa łaski przez warunkowe zwolnienie z odbycia reszty kary pozbawienia wolności i darowanie grzywny

7. Stosowanie prawa łaski w innych krajach europejskich

W związku z badaniem akt spraw, w których prowadzone było postępowanie ułaskawieniowe według prawa polskiego, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości zwrócił się do odpowiednich instytucji europejskich o nadesłanie informacji o stosowaniu prawa łaski w niektórych krajach. Nadesłano informacje z 19 krajów Europy Zachodniej, Środkowej i Wschodniej. Dokonałem zestawienia uzyskanych informacji oraz porównania ich ze sprawami objętymi postępowaniem o ułaskawienie prowadzonymi w Polsce.

Kraj	Francja
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	<ul style="list-style-type: none"> - przestępstwa poważne, - przestępstwa popełnione przez nieletnich, - decyzje ułaskawieniowe podejmowane są w szczególnym okresie (np. w czasie Świąta Narodowego), - prawo łaski nie jest stosowane do pewnych przestępstw (np. korupcji, pedofilii, terroryzmu)
Organ stosujący prawo łaski	<p>Decyzja o zastosowaniu prawa łaski należy do kompetencji Prezydenta Republiki po uzyskaniu kontrasygnaty Ministra Sprawiedliwości.</p> <p>Decyzja prezydenta nie wymaga uzasadnienia.</p>
Kto może wnosić o ułaskawienie	<ul style="list-style-type: none"> - skazany, rodzice skazanego, przyjaciele, - władze sądowe, - prokurator, - podanie o ułaskawienie może być cofnięte do czasu podjęcia w tej sprawie decyzji przez Prezydenta Republiki
Sposoby stosowania prawa łaski	<ul style="list-style-type: none"> - darowanie orzeczonej kary w całości lub części, - zamiana kary surowszej na łagodniejszą, - ułaskawienie warunkowe np. nałożenie na ułaskawionego obowiązku, że w wyznaczonym terminie nie popełni nowego przestępstwa, - nakaz uiszczenia określonej kwoty w wyznaczonym terminie, - prawo łaski może objąć kary zasadnicze i kary dodatkowe (środki karne).
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	<ul style="list-style-type: none"> - wymierzone kary są nadmiernie surowe w stosunku do wagi popełnionego przestępstwa, - dobre zachowanie skazanego przebywającego czy to na wolności, czy w zakładzie karnym, - zły stan zdrowia skazanego lub jego najbliższej rodziny
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie	<ul style="list-style-type: none"> - rocznie wpływa ok. 30.000 wniosków o ułaskawienie, - Prezydent Republiki korzysta rocznie z prawa łaski w odniesieniu do kilkudziesięciu sprawców
Podstawy prawne ułaskawienia	<ul style="list-style-type: none"> - Kodeks karny, - nowa ustawa o ułaskawieniu, która obowiązuje od czerwca 2003 r.
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	<ul style="list-style-type: none"> - podanie o ułaskawienie adresowane do Prezydenta Republiki kierowane jest do Departamentu Spraw Karnych i Ułaskawień w Ministerstwie Sprawiedliwości, - postępowanie ułaskawieniowe prowadzi prokurator działający przy sędzi, który wydał wyrok, - o przesłaniu sprawy Prezydentowi Republiki decyduje Minister Sprawiedliwości

Kraj	Hiszpania
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- wszystkie przestępstwa, (nie ma żadnych wyłączeń)
Organ stosujący prawo łaski	Król (w praktyce Minister Sprawiedliwości)
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- skazany, - krewni skazanego, - inna osoba nawet bez pełnomocnictwa skazanego, - sędzia orzekający w sprawie (z urzędu), - Sąd Najwyższy, - prokurator
Sposoby stosowania prawa łaski	- darowanie kary w całości, - darowanie części kary, - zamiana kary surowszej na łagodniejszą, - ułaskawienie pod warunkiem określonego zachowania, a zwłaszcza nie popełnienia nowego przestępstwa
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	- dobre zachowanie skazanego, - aktywne wykonywanie pracy, - aktywny udział w działaniach resocjalizacyjnych i reedukacyjnych, - ułaskawienie nie zaszkodzi innym osobom, - brak recydywy, - w przypadku niespełnienia warunków ułaskawienia może być ono odwołane (zwłaszcza w razie recydywy)
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- każdego roku ułaskawia się „tuziny ludzi”
Podstawy prawne ułaskawienia	- Konstytucja, - Kodeks karny, - Kodeks postępowania karnego, - ustawa z 1870 r. o zasadach wykonywania prawa łaski (z późniejszymi zmianami)

Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	<ul style="list-style-type: none">- wniosek o ułaskawienie składa się sędziemu orzekającemu lub dyrektorowi więzienia,- sędzia orzekający opracowuje sprawozdanie o zachowaniu skazanego wraz z opinią co do wniosku o ułaskawienie i przedkłada je Ministrowi Sprawiedliwości a ten przesyła je rządowi,- rząd podejmuje decyzje w przedmiocie ułaskawienia i przedkłada do podpisu królowi
--	--

Kraj	Holandia
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- ułaskawieniu podlegają tylko wyroki skazujące na karę pozbawienia wolności bez zawieszenia lub na karę finansową powyżej 225 euro (wkrótce powyżej 340 euro)
Organ stosujący prawo łaski	Królowa Holandii na wniosek Ministra Sprawiedliwości
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- podanie o ułaskawienie może złożyć każdy, - jeśli podanie nie pochodzi od skazanego to wymagana jest jego pisemna zgoda
Sposoby stosowania prawa łaski	- ułaskawienie może być całkowite lub częściowe albo warunkowe, - ułaskawienie warunkowe polega na nałożeniu na ułaskawionego obowiązku określonego zachowania, - ułaskawienie może też obejmować zamianę kary surowszej na łagodniejszą (np. kary pozbawienia wolności na grzywnę)
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	- okoliczności powstałe po wydaniu wyroku, a mogące mieć dla niego znaczenie gdyby znał je sąd orzekający, - dalsze wykonywanie kary byłoby nieracjonalne (głównie kara dożywotniego pozbawienia wolności), - ciężka choroba skazanego
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie	- w 2002 r. złożono ok. 4.000 podań o ułaskawienie, z których połowa została odrzucona, ok. 300 zostało uwzględnionych ułaskawieniem bezwarunkowym, a pozostałe - warunkowym, - w poprzednich latach liczby ułaskawionych były podobne z tym, że wyraźna jest tendencja malejąca
Podstawy prawne ułaskawienia	- w Konstytucji Holandii przyznano każdemu obywatelowi tzw. „prawo petycji” co oznacza, że może on występować z prośbą w każdej sprawie, - na tej podstawie Kodeks karny określa prawo do składania prośby o ułaskawienie, - bliższe szczegóły takiej prośby określają przepisy ustawy o ułaskawieniu, która weszła w życie w czerwcu 2003 r.
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	- podanie o ułaskawienie składa się do sędziego lub sądu, który wydał skazujący wyrok, - tenże sąd wydaje opinię w przedmiocie ułaskawienia. W praktyce opinia ta ma decydujący wpływ na wynik postępowania ułaskawieniowego

Kraj	Luksemburg
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	(brak informacji o ewentualnych ograniczeniach)
Organ stosujący prawo łaski	Wielki Książę Luksemburga
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- podanie o ułaskawienie może złożyć sam skazany, członek jego rodziny lub instytucja, - sam skazany może odrzucić podanie o łaskę złożone przez inną osobę
Sposoby stosowania prawa łaski	- darowanie kary w całości lub określonej części, - złagodzenie kary, - zamiana kary pracy przymusowej na grzywnę, - ułaskawienie może obejmować wszystkie kary (w tym także karę zakazu prowadzenia pojazdu), - ułaskawienie może także obejmować karę pracy poprawczej lub nałożenie obowiązku wykonywania określonych świadczeń
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- w 2002 r. Wielki Książę podjął 129 decyzji o ułaskawieniu, w tym decyzji o uchyleniu aresztu, co należy również do zakresu ułaskawień
Podstawy prawne ułaskawienia	- ułaskawienie jest określone w Konstytucji (art. 38), - ułaskawienie jest przewidziane w Kodeksie karnym (art. 87)
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	- działa specjalna Komisja Ułaskawień, do której składa się podanie, - działa też Komisja Obrony Społecznej przy Zakładzie Karnym, która opiniuje podanie o ułaskawienie, - podanie takie opiniuje również policja właściwa dla miejsca zamieszkania skazanego, - opiniuje także Centralna Służba Pomocy Społecznej, - po tych czynnościach Minister Sprawiedliwości przedkłada podanie Wielkiemu Księciu

Kraj	Wielka Brytania
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- ułaskawieniu podlega każde przestępstwo (nie ma żadnych ograniczeń)
Organ stosujący prawo łaski	Królowa na wniosek jednego z głównych Sekretarzy ds. Wewnętrznych, - główni sekretarze powoływani są dla Anglii, Walii, Wysp Normandzkich, Wyspy Man, Szkocji i Irlandii Północnej - albo Sekretarza ds. Obrony (w sprawach rozpoznawanych przez sądy wojskowe)
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- sam skazany lub inna osoba działająca w jego imieniu
Sposoby stosowania prawa łaski	- ułaskawienie pełne oznacza darowanie całej kary, - ułaskawienie częściowe, - te zasady dotyczą zarówno kary pozbawienia wolności jak i grzywny, - na ułaskawionego mogą być nałożone określone warunki (ułaskawienie warunkowe)
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	- pozytywne zachowanie skazanego podczas odbywania kary, - skazany udzielał pomocy władzom (zwłaszcza w ujawnieniu przestępstwa i jego sprawcy), - po prawomocnym skazaniu ujawniono nowy dowód (który nie był oceniany przez sąd orzekający) świadczący o tym, że przestępstwa nie popełniono lub nie popełnił go skazany
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- w Wielkiej Brytanii nie prowadzi się rejestracji spraw, w których toczy się postępowanie o zastosowanie prawa łaski, - szacunkowo przyjmuje się, że takich spraw jest kilkadziesiąt rocznie
Podstawy prawne ułaskawienia	- nie ma konstytucji w znaczeniu aktu normatywnego, ma zastosowanie suwerenne prawo króla do ułaskawiania
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	- ułaskawienie może być stosowane jedynie na pozytywny wniosek jednego z głównych sekretarzy stanu, - wcześniej wniosek rozpoznawany jest na szczeblu „urzędowym” (a więc nie „sądowym”), - na szczeblu urzędowym opisywana jest sprawa i podaje się argumenty uzasadniające skorzystanie z prawa łaski

Kraj	Austria
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- ułaskawieniu podlegają w zasadzie wszystkie przestępstwa (bez ograniczeń), - nie podlegają ułaskawieniu pewne grupy przestępców, jak przestępcy seksualni, czy handlarze narkotyków,
Organ stosujący prawo łaski	Prezydent
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- skazany, - jego krewni, - inne osoby, - organizacje społeczne
Sposoby stosowania prawa łaski	- darowanie orzeczonych kar, - łagodzenie kary, - uchylenie konsekwencji skazania, - wyjątkowo możliwe jest umorzenie postępowania, - warunkowe zawieszenie wykonania kary, - uiszczenie grzywny zamiast kary pozbawienia wolności, - zawieszenie podlega odwołaniu, jeśli skazany popełni nowe przestępstwo w okresie próby
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	- nie są ustawowo określone, - z okazji Bożego Narodzenia ułaskawia się grupę osób skazanych na kary nie przekraczające 5 lat pozbawienia wolności, - poprawa zachowania skazanego, - pozytywne opinie policji i prokuratury
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- w latach 1998-2002 co roku ułaskawiano średnio 827 osób
Podstawy prawne ułaskawienia	- Konstytucja (art. 65 ust. 2 i 67 ust. 1), - Kodeks postępowania karnego (ust. od 507 do 513), - ustawy amnestyjne
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	- każdą prośbę o ułaskawienie kieruje się do Federalnego Ministra Sprawiedliwości, skąd przesyłana jest do prezydenta po odpowiednim jej uzupełnieniu

Kraj	Portugalia
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- wszystkie przestępstwa (brak ograniczeń)
Organ stosujący prawo łaski	Prezydent Republiki na wniosek Ministra Sprawiedliwości
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- sam skazany, - jego przedstawiciel, - krewni, - małżonek, - dyrektor zakładu karnego (wolne od opłat), - dyrektor zakładu pracy
Sposoby stosowania prawa łaski	- darowanie orzeczonych kar w całości, - łagodzenie orzeczonych kar
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	- pozytywna osobowość sprawcy, - niezbyt wysoka kara, - duże szanse na resocjalizację sprawcy, - dobre zachowanie sprawcy, - opinia sędziego rozpoznającego sprawę
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- Prezydent Republiki skorzystał z prawa łaski wobec 27 osób w 1996 r., 67 osób w 1997 r., 60 osób w 1998 r., 42 osób w 1999 r., 37 osób w 2000 r., 39 osób w 2001 r., 33 osób w 2002 r.
Podstawy prawne ułaskawienia	- Konstytucja (art. 134), - Kodeks karny (art. 108 do 117), - rozporządzenie wykonawcze
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	- podanie o ułaskawienie trzeba złożyć do Ministra Sprawiedliwości do 31 maja każdego roku, - konieczna jest opinia Trybunału Wykonania Kar (w terminie 60 dni), - konieczna jest też opinia rządu, - prokuratura zobowiązana jest przedstawić w ciągu 3 dni swoje stanowisko w sprawie o ułaskawienie, - również sąd zgłasza swoje stanowisko w kwestii ułaskawienia (w ciągu 8 dni), - postępowanie ułaskawieniowe powinno być zakończone do 30 listopada każdego roku

Kraj	Cypr
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- wszystkie, bez ograniczeń
Organ stosujący prawo łaski	Prezydent lub Wiceprezydent Republiki Cypru; to zróżnicowanie jest spowodowane tym, że Cypr obejmuje dwie narodowości (Greków i Turków)
Sposoby stosowania prawa łaski	- prawo łaski stosuje prezydent wobec osób skazanych na karę śmierci, zamieniając ją na dożywotnie pozbawienie wolności, - w innych przypadkach prezydent może złagodzić orzeczoną karę albo warunkowo zawiesić jej wykonanie (czyni to na wniosek General Attorney albo zastępcy General Attorney)
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	- stosuje się kryteria ułaskawień: zdrowotne, ekonomiczne, społeczne i resocjalizacyjne
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- w 2000 r. ułaskawiono 73 osoby, - w 2001 r. ułaskawiono 73 osoby, - w 2002 r. ułaskawiono 75 osób
Podstawy prawne ułaskawienia	- Konstytucja Cypru (zgodnie z art. 53, w przypadkach skazania na karę śmierci obowiązkowe jest ułaskawienie przez jej zamianę na dożywotnie pozbawienie wolności)
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	- brak informacji

Kraj	Szwecja
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- wszystkie przestępstwa (bez ograniczeń)
Organ stosujący prawo łaski	rząd Szwecji
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- skazany lub inna osoba, - instytucja lub organizacja, - podanie o ułaskawienie może być cofnięte przez osobę, która je złożyła
Sposoby stosowania prawa łaski	- darowanie wszystkich kar, - zamiana kary surowszej na łagodniejszą lub na łagodniejszy rodzaj kary
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	- okoliczności powstałe już po wydaniu prawomocnego wyroku, które nie mogły być wzięte pod uwagę podczas wyrokowania, - choroba fizyczna lub psychiczna, - okoliczności mające znaczenie dla osób trzecich
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- podania o ułaskawienie składa każdego roku ok. 600 osób, - uwzględnia się każdego roku ok. 6% złożonych podań
Podstawy prawne ułaskawienia	- Konstytucja
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	- prośby o ułaskawienie rozpoznaje Biuro Ułaskawień Ministerstwa Sprawiedliwości, - to biuro zbiera informacje o wyroku i innych okolicznościach (np. stanie zdrowia skazanego, o jego stanie majątkowym, jego zachowaniu na wolności i w zakładzie karnym)

Kraj	Finlandia
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- wszystkie przestępstwa (nie ma ograniczeń)
Organ stosujący prawo łaski	Prezydent Republiki
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- sam skazany, - różne organy lub organizacje, - każda inna osoba fizyczna
Sposoby stosowania prawa łaski	- darowanie orzeczonej kary oraz innych sankcji karnych, - złagodzenie wymierzonej kary
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- w 1991 r. zastosowano prawo łaski wobec 31 osób, - w 2000 r. wobec 18 osób, - w 2001 r. wobec 24 osób, - w 2002 r. wobec 31 osób
Podstawy prawne ułaskawienia	- Konstytucja (art. 105)
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	- przed przekazaniem podania o ułaskawienie prezydentowi, konieczna jest opinia Sądu Najwyższego

Kraj	Macedonia
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- ułaskawieniu podlegają sprawy o przestępstwa wymienione w Kodeksie karnym i ustawie o ułaskawieniach
Organ stosujący prawo łaski	Prezydent Republiki Macedonii
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- jeśli nie z urzędu to albo sam skazany, małżonek, krewny, osoba bliska, rodzice i dzieci adopcyjni(e), ojciec zastępczy, opiekun
Sposoby stosowania prawa łaski	- zaniechanie oskarżenia, - zaniechanie wykonania kary w całości lub części, - zamiana orzeczonej kary na łagodniejszą, - zawieszenie wykonania orzeczonej kary, - zatarcie skazania, - skrócenie wykonania kary lub środka karnego (np. zakazu wykonywania określonego zawodu, zakazu prowadzenia pojazdów, wydalenia cudzoziemca z kraju)
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	- okoliczności społeczne, zdrowotne, ekonomiczne i resocjalizacyjne, - zachowanie skazanego w zakładzie karnym i na wolności
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- w 2000 r. ułaskawiono 73 osoby, - w 2001 r. 73, - w 2002 r. 75
Podstawy prawne ułaskawienia	- Konstytucja Republiki, - Kodeks karny, - ustawa o ułaskawieniach
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	- podanie o ułaskawienie kieruje się do sądu, który rozpoznawał sprawę w I instancji, - sąd ten gromadzi potrzebne dokumenty i przesyła akta do Ministerstwa Sprawiedliwości, - minister przesyła całe akta wraz z własną opinią do Prezydenta Republiki

Kraj	Słowacja
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- wszystkie przestępstwa
Organ stosujący prawo łaski	Prezydent Republiki przy kontrasygnacie premiera lub upoważnionego przez niego ministra
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- skazany, jego rodzina, organizacja społeczna lub dowolna zainteresowana grupa
Sposoby stosowania prawa łaski	- darowanie lub złagodzenie kary orzeczonej przez sąd, - ułaskawienie może być warunkowe i cofnięte jeśli warunki nie są wykonane (przestrzeganie warunków kontroluje sąd, a decyzję o cofnięciu ułaskawienia podejmuje prezydent na wniosek Ministra Sprawiedliwości)
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	- przeciwko ułaskawieniu przemawia poprzednia karalność
Podstawy prawne ułaskawienia	- Konstytucja, - przepisy k.p.k.
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	- materiały potrzebne do ułaskawienia gromadzi Minister Sprawiedliwości i wraz ze swoją opinią przedstawia prezydentowi (bliższych informacji brak)

Kraj	Węgry
Organ stosujący prawo łaski	Prezydent Republiki
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- skazany, - jego obrońca, - krewny, - z urzędu
Sposoby stosowania prawa łaski	- darowanie kary zasadniczej lub dodatkowej, - złagodzenie kary zasadniczej lub dodatkowej, - uchylenie niekorzystnych skutków uprzednich skazań, - zawieszenie postępowania
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- w ostatnich latach ułaskawiono: - w 2000 r. 26 osób, - w 2001 r. 13, - w 2002 r. 24
Podstawy prawne ułaskawienia	- ustawa o postępowaniu karnym, - Kodeks karny, - rozporządzenie węgierskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, - zarządzenie Prokuratora Generalnego
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	- wniosek o ułaskawienie składa się do sądu, przed którym toczyło się postępowanie w I instancji, - sąd ten zobowiązany jest zgromadzić wszystkie materiały potrzebne do ułaskawienia, - w toku tych czynności Minister Sprawiedliwości może zarządzić zawieszenie lub przerwanie wykonywania kary do czasu wydania decyzji przez Prezydenta Republiki, - przesyłając wniosek z aktami sprawy do Prezydenta Republiki, Prokurator Generalny lub Minister Sprawiedliwości mogą przedstawić propozycję ułaskawienia skazanego lub odmowy.

Kraj	Federacja Rosyjska
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- każde przestępstwo (bez ograniczeń)
Organ stosujący prawo łaski	Prezydent Rosyjskiej Federacji
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- podanie może złożyć skazany lub jego adwokat albo ustawowy przedstawiciel, - podanie o ułaskawienie musi być przesłane w ciągu 20 dni do Ministra Sprawiedliwości
Sposoby stosowania prawa łaski	- zamiana kary surowszej na łagodniejszą, - zwolnienie z dalszego odbywania kary pozbawienia wolności, - skrócenie okresu wymierzonej kary, - zatarcie skazania, - zamiana kary śmierci na 25 lat pozbawienia wolności lub dożywotnie pozbawienie wolności, - kara śmierci nie może być wykonana do czasu podjęcia przez prezydenta decyzji w przedmiocie prawa łaski
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	- rodzaj i waga przestępstwa, - zachowanie skazanego w czasie odbywania kary, - stan zdrowia skazanego, - stan rodzinny, - szkoda wyrządzona przestępstwem, - inne okoliczności, jeśli Komisja Ułaskawień uzna je za ważne, - poprzednia karalność
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- w 2001 r. prezydent zastosował prawo łaski wobec 21 osób, - w 2002 r. wobec 182 osób, - w ciągu 4 pierwszych miesięcy 2003 r. wobec 162 osób.
Podstawy prawne ułaskawienia	- Konstytucja, - Kodeks karny, - dekret Prezydenta z 2001 r. „O Komisjach ds. problematyki łaski na terytoriach podmiotów Rosyjskiej Federacji”, - 2/3 składu Komisji stanowią przedstawiciele miejscowego społeczeństwa

Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	<ul style="list-style-type: none">- na terenie podmiotów Federacji Rosyjskiej tworzone są komisje ds. łaski, których zadaniem jest rozpoznawanie podań o ułaskawienie i gromadzenie potrzebnych materiałów,- każde podanie w ciągu 7 dni przesyła się do komisji, a ta w ciągu 30 dni przesyła je do wyższej instancji. Ta z kolei w ciągu 15 dni przedstawia je Prezydentowi F.R.,- lista osób rekomendowanych przez wyższą instancję jest publikowana (ewentualnie wraz z motywami rekomendacji)
--	--

Kraj	Litwa
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- wszystkie sprawy (nie ma żadnych ograniczeń)
Organ stosujący prawo łaski	Prezydent Republiki
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- skazany, ale dopiero po rozpoczęciu odbywania kary, - w przypadku dożywocia podanie można złożyć dopiero po odbyciu 20 lat pozbawienia wolności, - inne osoby poza skazanym nie mogą składać podań o ułaskawienie
Sposoby stosowania prawa łaski	- darowanie kary, - złagodzenie kary, - zamiana orzeczonej kary na łagodniejszą, - nie przewiduje się ułaskawień warunkowych
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	- rodzaj i ciężar przestępstwa, - osobowość skazanego, - zachowanie skazanego, - jego stosunek do pracy, - zakres odbytej kary (w tym grzywny), - wysokość wyrządzonej przestępstwem szkody i zakres jej naprawienia, - opinia z zakładu karnego i opinia z poprzedniego miejsca pracy, - inne opinie, - dokument stwierdzający jaką część kary odbył i jaką część grzywny zapłacił skazany oraz jaką część szkody naprawił
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- w 2000 r. Prezydent ułaskawił 277 osób, - w 2001 r. 268 osób, - w 2002 r. 225 osób,
Podstawy prawne ułaskawienia	- Konstytucja, - regulamin Komisji Ułaskawień zatwierdzony przez Prezydenta (z dnia 25.03.2003 r.)

Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	<ul style="list-style-type: none">- przy Prezydencie działa Komisja Ułaskawień będąca jego ciałem doradczym,- w skład komisji wchodzi: Prezes Sądu Najwyższego, Minister Sprawiedliwości, Minister Spraw Wewnętrznych, Prokurator Generalny i inni,- podanie składa się do dyrektora zakładu karnego, który po zgromadzeniu niezbędnych dokumentów wraz z własną opinią przesyła je do Komisji Ułaskawień,- jeśli skazany przebywa na wolności, musi sam zgromadzić niezbędne dokumenty i wraz z opiniami załączyć je do podania o ułaskawienie
--	--

Kraj	Bułgaria
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- wszystkie przestępstwa, bez ograniczeń
Organ stosujący prawo łaski	Prezydent Republiki i z jego upoważnienia wiceprezydent
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- sam skazany, - członkowie jego rodziny
Sposoby stosowania prawa łaski	- darowanie w całości lub części wymierzonej kary
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	- prawo bułgarskie nie określa żadnych okoliczności poza zachowaniem skazanego
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- w 2000 r. ułaskawiono 206 osób (w tym darowano 7 osobom całą pozostałą do odbycia karę pozbawienia wolności, 199 części nieodbytej kary), - w 2001 r. ułaskawiono 148 osób (w tym 9 w zakresie całej pozostałej do odbycia kary pozbawienia wolności, a 139 osób w zakresie części nieodbytej kary pozbawienia wolności), - w 2002 r. ułaskawiono 27 osób (w tym 8 osób w zakresie całej nieodbytej kary i 19 osób w zakresie części nieodbytej kary pozbawienia wolności),
Podstawy prawne ułaskawienia	- Konstytucja, - Kodeks karny, - ustawa o wykonywaniu kar
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	- podanie kieruje się do prezydenta bezpośrednio lub za pośrednictwem Centralnego Zarządu Więziennictwa, - Centralny Zarząd Więziennictwa opiniuje każde podanie, - w radach gminnych działają komisje nadzorujące wykonywanie kar i opiniujące podania o ułaskawienie, - w skład tych komisji wchodzi przedstawiciele miejscowego sądu i prokuratury, organizacji, administracji, zakładu karnego i inne

Kraj	Norwegia
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- prawo łaski może być stosowane wobec osób skazanych na karę pozbawienia wolności lub grzywnę
Organ stosujący prawo łaski	- ułaskawienie przysługuje królowi, - odmowa zastosowania prawa łaski przysługuje Ministrowi Sprawiedliwości i szefowi policji, - od takiej odmowy skazanemu służy odwołanie do króla
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- skazany lub jego obrońca, członek rodziny i kolektyw pracowniczy, - wnioski mogą też złożyć inne osoby, ale skazany musi go podpisać, - wniosek o ułaskawienie może być cofnięty
Sposoby stosowania prawa łaski	- ułaskawienie może być całkowite lub częściowe albo warunkowe z wyznaczeniem 2-letniego okresu próby, - nie można zastąpić kary surowszej karą łagodniejszą, - skazany na karę pozbawienia wolności może zostać warunkowo zwolniony, z obowiązkiem zapłacenia grzywny
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	- okoliczności powstałe po wyroku (nieznane sądowi wyrokującym), - stan zdrowia skazanego i jego rodziny, - stan majątkowy skazanego, - jego opinie u organów oskarżenia, - jego zachowanie, - rodzaj popełnionego przestępstwa, wymierzona kara, - czas jaki minął od popełnienia przestępstwa, - sytuacja ofiary przestępstwa, - jaką karę odbył
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- w 2002 r. ułaskawiono 35 osób, - odmówiono prawa łaski 249 osobom
Podstawy prawne ułaskawienia	- Konstytucja
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	- wniosek o ułaskawienie składa się do Ministra Sprawiedliwości lub do policji albo prokuratury, - jeśli skazany rozpoczął odbywanie kary, wniosek składa się do kierownictwa zakładu karnego, - te instytucje opiniują wniosek, - królowi przedkłada się wniosek tylko w przypadku opinii pozytywnej

Kraj	Niemcy
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	<ul style="list-style-type: none"> - przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu państwa, zdrada stanu, zakładanie organizacji terrorystycznych, - ułaskawieniu podlegają kary sądowe, a także inne środki karne, kary dyscyplinarne, grzywny za wykroczenia, - grzywny nakładane w celu wymuszenia i areszt w celu wymuszenia
Organ stosujący prawo łaski	<ul style="list-style-type: none"> - prezydent federalny (zgodnie z Konstytucją Federalną), - na poziomie landu uprawnienie do stosowania prawa łaski przysługuje rządowi (ministrowi), - decyzja Prezydenta Federalnego wymaga kontrasygnaty ministra sprawiedliwości
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	<ul style="list-style-type: none"> - każdy skazany albo osoba trzecia, ustnie lub na piśmie, - postępowanie o ułaskawienie może być wszczęte z urzędu
Sposoby stosowania prawa łaski	<ul style="list-style-type: none"> - ułaskawienie może być całkowite lub częściowe, - może polegać na warunkowym zawieszeniu wykonania kary lub na zamianie kary na łagodniejszą
Podstawy prawne ułaskawienia	<ul style="list-style-type: none"> - konstytucja federalna, - konstytucje landów, - rozporządzenie w sprawie postępowania ułaskawieniowego
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	<ul style="list-style-type: none"> - w postępowaniu o ułaskawienie konieczne jest uzyskanie opinii sądu I instancji, dyrektora zakładu karnego, w którym skazany przebywa, kuratora, - można uzyskać także inne opinie np. z Biura ds. Młodzieży, z urzędów publicznych

Kraj	Dania
Jakie przestępstwa podlegają prawu łaski	- wszystkie rodzaje spraw
Organ stosujący prawo łaski	- król (królowa), - oddalić wniosek może Minister Sprawiedliwości, - w drobnych sprawach (jeśli wymierzona kara nie przekracza 40 dni pozbawienia wolności lub jest grzywną) prawo łaski stosuje Minister Sprawiedliwości
Kto może wnosić o stosowanie prawa łaski	- sam skazany lub osoba działająca w jego imieniu (np. adwokat lub krewny)
Sposoby stosowania prawa łaski	- ułaskawienie polega zwykle na darowaniu całej kary (jeśli przez 2 lata ułaskawiony nie popełni nowego przestępstwa)
Jakie okoliczności mają znaczenie dla stosowania prawa łaski	- zły stan zdrowia, - przyczyny humanitarne, - poprawne zachowanie, - wiele innych
Liczba spraw z wnioskami o ułaskawienie i liczba ułaskawionych	- ułaskawianych jest ok. 100 osób rocznie
Podstawy prawne ułaskawienia	- Konstytucja (art. 24)
Postępowanie w sprawach o ułaskawienie	- wniosek o ułaskawienie bada policja i ze swą opinią przesyła do Ministerstwa Sprawiedliwości, do Departamentu Więzień i Probacji, - zasięga się opinii prokuratora oraz sądu, który orzekał w sprawie, - zasięga się opinii konsultantów medycznych lub Rady Medyczno-Prawnej

8. Podsumowanie

Przeprowadzone badanie akt ułaskawieniowych oraz informacje uzyskane z 19 krajów europejskich pozwalają na stwierdzenie, że praktyka stosowania prawa łaski jest w całej Europie podobna. We wszystkich tych krajach omawiane prawo stosowane jest wyjątkowo. Wprawdzie ani w Polsce ani w żadnym innym państwie objętym badaniem nie prowadzi się szczegółowej ewidencji spraw, która obejmowałaby liczbę wniosków o ułaskawienie skierowanych w ostatnich latach do uprawnionego organu oraz liczbę pozytywnych decyzji, to jednak uzyskane informacje pozwalają na potwierdzenie zasady, że zakres ilościowy wykorzystania prawa łaski był w ostatnich latach - podobnie jak i wcześniej - niewielki.

W latach 1996-2000 Prokurator Generalny w Polsce skierował do Prezydenta RP 3.680 wniosków w przedmiocie ułaskawień (wnosząc w nich bądź o skorzystanie z prawa łaski, bądź o wydanie decyzji odmownej). Zaznaczyć trzeba, że zgodnie z art. 567 k.p.k. Prokurator Generalny przedstawia prezydentowi na jego żądanie każdą sprawę, chociażby uznał, że skazany na łaskę nie zasługuje. Prezydent rozpoznał w tym okresie 3.522 sprawy, najwięcej o przestępstwa drogowe (349 spraw, korzystając z prawa łaski wobec 59 osób), o rozboje (265 spraw, korzystając z prawa łaski wobec 164 osób), o kradzieże z włamaniem (898 spraw, korzystając z prawa łaski wobec 668 osób), o zgwałcenia (38 spraw, korzystając z prawa łaski wobec 11 osób), o łapownictwo (24 sprawy, korzystając z prawa łaski wobec 13 osób), o przestępstwa przeciwko rodzinie, tj. o znęcanie się nad członkami rodziny i o niepłacenie alimentów (645 spraw, korzystając z prawa łaski wobec 580 osób).

W tym okresie prezydent rozpoznał też 59 spraw o zabójstwo, korzystając z prawa łaski wobec 18 skazanych. Rozpoznał również 212 spraw o bójki i pobicia, korzystając z prawa łaski wobec 166 osób.

W latach 1996 - 2000 r. prezydent zastosował prawo łaski wobec 2.605 skazanych, co stanowiło średnio 521 osób rocznie.

Następnie, tj. w 2001 r. Prokurator Generalny skierował do Prezydenta RP 501 wniosków dotyczących ułaskawienia.

Prezydent rozpatrzył 392 z tych wniosków, korzystając z prawa łaski wobec 168 osób, odmówił zaś skorzystania z tego uprawnienia w stosunku do 224 skazanych. Pozostałe sprawy zostały załatwione w inny sposób albo nie zostały jeszcze rozpatrzone. Podobnie jak w poprzednim okresie, wnioski o ułaskawienie dotyczyły głównie spraw o następujące przestępstwa: kradzieży z włamaniem - 84 wnioski (w tym w 15 sprawach prezydent skorzystał z prawa łaski), drogowe - 66 (w 9-ciu prezydent skorzystał z prawa łaski), rabunki 52 (przy czym prezydent skorzystał z prawa łaski tylko w 4 sprawach), bójek i pobić 35 (z których 7 uzyskało jego pozytywne decyzje), przestępstwa przeciwko rodzinie tj. znęcania się nad członkami rodziny oraz niepłacenia alimentów dotyczyło 44 wniosków (prezydent skorzystał z prawa łaski wobec 22 osób objętych tymi wnioskami), zgwałcenia 7 (przy czym prezydent skorzystał z prawa łaski wobec 6 sprawców), łapownictwa 3, przy czym prezydent nie ułaskawił w tym wypadku nikogo. Dziewięć skierowanych do prezydenta wniosków dotyczyło zbrodni zabójstwa, przy czym prezydent skorzystał z prawa łaski wobec dwóch osób.

Porównując praktykę korzystania z prawa łaski w innych krajach europejskich, które nadesłały informacje, stwierdzić należy, że jest ona różnorodna, ale z reguły liczba ułaskawień jest niższa niż w Polsce. Np. we Francji z instytucji tej korzysta się w „kilkudziesięciu” sprawach rocznie, w Hiszpanii w stosunku do „tuzinów” skazanych, w Holandii około 2 tys. rocznie (w 2002 r.), w Luksemburgu 129 (w 2002 r.), w Wielkiej Brytanii kilkadziesiąt decyzji rocznie, w Austrii 827 rocznie (w latach 1998-2002), w Portugalii „kilkadziesiąt rocznie” (od 1996 r. do 2002 r.), na Cyprze 73-75 rocznie (w latach 2000-2002), w Szwecji ok. 6% złożonych wniosków o ułaskawienie (wniosków zaś jest ok. 600 rocznie), w Finlandii od 18 do 31 rocznie (w latach 1991-2002), w Macedonii 73-75 rocznie (w latach 2000-2002), na Węgrzech ok. 13-265 skazanych rocznie (w latach 2000-2002).

Najczęściej prawo łaski jest stosowane w Federacji Rosyjskiej, w Republice Litwy i w Bułgarii. W Federacji Rosyjskiej w 2001 r. prezydent skorzystał z tego prawa wobec 21 skazanych, a w 2002 r. wobec 182, zaś w 2003 r. wobec 162 skazanych (do czasu nadesłania informacji). Na Litwie prawo łaski było stosowane w latach 2000-2002 w stosunku do ok. 220-270 skazanych rocznie, a w Bułgarii od 27 do 200 skazanych rocznie (w latach od 2000 do 2002).

W Norwegii w 2002 r. prawo łaski zostało zastosowane wobec 35 skazanych, przy czym wniosków o ułaskawienie złożono 284 a odmówiono ułaskawienia 249 skazanym.

W Danii prawo łaski stosowane jest średnio rocznie wobec ok. 100 skazanych.

Mając na uwadze, że Niemcy są państwem federalnym i uprawnienie do stosowania prawa łaski przysługuje zarówno prezydentowi Federacji, jak też władzom poszczególnych landów (zgodnie z konstytucjami tych landów), ustalenie liczby osób ułaskawionych jest bardzo utrudnione.

Wskazana wyżej różnorodność praktyki korzystania z prawa łaski w poszczególnych krajach wynika - jak należy sądzić - w znacznym stopniu z dużego zróżnicowania ze względu na liczbę ludności oraz poziom i struktury przestępczości, różnic w wykrywalności, a także ze specyfiki polityki kryminalnej danego kraju.

Powyżej przedstawiłem jaki jest zakres przedmiotowy spraw, w których w praktyce stosowane są decyzje o skorzystaniu z prawa łaski. Konstytucja RP nie określa ściśle w jakich sprawach i o jakie czyny zabronione dopuszczalne jest stosowanie tej instytucji. W art. 139 Konstytucji stwierdza się jedynie, że prawa łaski nie stosuje się do osób skazanych przez Trybunał Stanu. Mając na uwadze okoliczność, że polskie prawo określa dokładnie jakie osoby i za jakie przestępstwa mogą odpowiadać przed Trybunałem Stanu, można przyjąć, że Konstytucja RP precyzyjnie określa niedopuszczalność stosowania prawa łaski wobec osób określonej grupy (skazanych przez Trybunał Stanu).

W poprzedniej części opracowania opisałem jakiego rodzaju czyny zabronione mogą być przedmiotem stosowania prawa łaski. Wypowiedziałem też pogląd co do dopuszczalności stosowania tej instytucji do wykroczeń i przewinień dyscyplinarnych.

W wielu krajach prawo łaski może być stosowane tylko wobec osób skazanych za poważne przestępstwa. W tych, a także w innych krajach określone są rodzaje przestępstw lub orzeczonych kar wyłączające możliwość ułaskawienia.

Np. we Francji prawo łaski nie może być stosowane w sprawach o terroryzm, korupcję i pedofilię, przy czym są określone dni (np. Święto Narodowe), kiedy podejmowane są decyzje o zastosowaniu prawa łaski.

W Holandii prawo łaski może być stosowane tylko wobec osób skazanych na karę pozbawienia wolności bez zawieszenia jej wykonania lub na karę finansową w wymiarze co najmniej 340 euro.

W Austrii prawo łaski nie może być stosowane wobec osób skazanych za przestępstwa o charakterze seksualnym lub za handel środkami odurzającymi.

W Macedonii prawo łaski może być stosowane jedynie w stosunku do osób skazanych za przestępstwa wymienione w ustawie o ułaskawieniu oraz w Kodeksie karnym.

Jeśli chodzi o organ uprawniony do stosowania prawa łaski, w krajach europejskich występuje dość duża różnorodność spowodowana głównie niejednorodnością ich systemów prawnych. Z reguły jednak uprawnienie to przysługuje głowie państwa, którą jest prezydent albo monarcha.

Jak wiadomo, w Polsce uprawnienie do stosowania prawa łaski przysługuje jedynie Prezydentowi RP, co wynika wprost z Konstytucji RP (art. 139). Takie samo uprawnienie przysługuje prezydentom Francji, Austrii, Portugalii, Cypru, Finlandii, Macedonii, Węgier, Słowacji, Federacji Rosyjskiej, Litwy, Bułgarii i prezydentowi federalnemu Niemiec (w Niemczech także władzom poszczególnych landów).

W krajach o ustrojach monarchistycznych prawo łaski stosują monarchowie. Dotyczy to Hiszpanii, Holandii, Wielkiej Brytanii, Danii i Luksemburga (książę).

Znamiennym wyjątkiem od tych zasad jest Szwecja, w której uprawnienie do stosowania prawa łaski przysługuje rządowi.

Brak jednolitości w poszczególnych systemach prawnych zaznacza się także w zakresie inicjowania postępowania o ułaskawienie. Jak już wspomniano, zgodnie z przepisem art. 560 § 1 k.p.k., w polskim systemie prawnym prośbę o ułaskawienie może wnieść sam skazany, osoba uprawniona do składania na jego korzyść środków odwoławczych, krewni w linii prostej, przysposabiający lub przysposobieni, rodzeństwo, małżonek oraz osoba pozostająca ze skazanym we wspólnym pożyciu. Ten krąg osób jest zamknięty, gdyż zgodnie z art. 560 § 2 k.p.k. prośba o ułaskawienie wniesiona przez inną osobę pozostawiona zostaje bez rozpoznania.

W krajach europejskich brak jest jednolitości jeśli chodzi o osoby mogące złożyć podanie o ułaskawienie. We wszystkich krajach które nadesłały informacje, prośbę o ułaskawienie może złożyć sam skazany. Co do dalszych osób, którym przysługuje to uprawnienie, istnieje duża różnorodność. Np. we Francji wniosek o ułaskawienie, obok skazanego i jego rodziców, złożyć mogą przyjaciele skazanego oraz prokurator i sąd, który rozpoznawał sprawę w I instancji. W Holandii prośbę o ułaskawienie, niezależnie od skazanego, mogą wnosić inne osoby, ale tylko wówczas, gdy uzyskają na to jego pisemną zgodę. W Luksemburgu prośbę o ułaskawienie, oprócz skazanego, może złożyć każdy członek jego rodziny oraz instytucja zatrudniająca skazanego. Jest przy tym charakterystyczne, że skazany może odrzucić prośbę o ułaskawienie złożoną przez inną osobę. W Austrii prośbę o ułaskawienie może złożyć - oprócz skazanego i jego krewnych - organizacja, do której skazany należy.

W Portugalii podanie o zastosowanie prawa łaski może złożyć - oprócz skazanego i jego ustawowego przedstawiciela, krewnych i małżonka - dyrektor zakładu karnego, w którym przebywa skazany oraz dyrektor zakładu pracy, w którym jest on lub był zatrudniony.

W Szwecji i Finlandii prośbę o ułaskawienie może złożyć oprócz skazanego również instytucja lub organizacja, do której skazany należał lub należy, a w Finlandii - także każda inna osoba fizyczna.

W Macedonii prośbę o ułaskawienie może wnieść skazany, jego małżonek, krewny, osoba bliska, rodzice i dzieci adopcyjni, a także ojciec zastępczy albo opiekun; postępowanie ułaskawieniowe może być wszczęte również z urzędu.

W Słowacji prośbę o ułaskawienie może wnieść nie tylko sam skazany i członkowie jego rodziny, ale także organizacja społeczna, do której skazany należy lub należał, a nawet dowolna zainteresowana grupa.

Na Węgrzech prośbę o ułaskawienie może złożyć sam skazany i jego obrońca oraz krewni; ponadto postępowanie ułaskawieniowe może zostać wszczęte z urzędu.

W Federacji Rosyjskiej prośbę o ułaskawienie może wnieść skazany, jego obrońca lub ustawowy przedstawiciel.

Charakterystyczne uregulowanie inicjatywy ułaskawieniowej występuje na Litwie. Podanie może złożyć jedynie sam skazany i to dopiero po rozpoczęciu odbywania kary, przy czym w przypadku skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności może to uczynić dopiero po odbyciu 20 lat kary.

W Bułgarii prośbę o ułaskawienie może złożyć tylko skazany oraz członkowie jego rodziny.

W Norwegii podanie o ułaskawienie może wnieść skazany, jego obrońca, członkowie rodziny i kolektyw pracowniczy, a także inna osoba, z tym jednak, że takie podanie musi być podpisane również przez skazanego.

W Niemczech podanie o ułaskawienie może złożyć skazany lub inna osoba, ustnie lub na piśmie. Postępowanie ułaskawieniowe może być też wszczęte z urzędu.

W Danii podanie o ułaskawienie może złożyć sam skazany lub inna osoba działająca w jego imieniu (np. adwokat lub krewny).

Zakres stosowania prawa łaski według polskiego prawa nie odbiega w istotny sposób od prawa i praktyki innych krajów europejskich. Jak już wspomniano, instytucja ta może być stosowana wobec osób skazanych za popełnienie jakiegokolwiek przestępstwa na karę lub środki karne przewidziane w polskim systemie prawnym. Ułaskawienie może obejmować darowanie skazanemu całej kary lub jej części. Dotyczy to zarówno kary zasadniczej, jak i środków karnych, może powodować złagodzenie tych kar lub środków. W przypadku kary pozbawienia wolności, a czasem i grzywny, ułaskawienie może polegać na warunkowym zawieszeniu wykonania tych kar, a w przypadku kary pozbawienia wolności może również spowodować przedterminowe warunkowe zwolnienie. Ułaskawienie może także polegać na przedterminowym zatarciu skazania.

Przedstawione wyżej formy stosowania prawa łaski występują w zbadanych krajach europejskich z tym zastrzeżeniem, że nie we wszystkich występuje pełny katalog tych możliwości. Pewną odrębnością nie stosowaną w Polsce jest warunkowe ułaskawienie, które może być stosowane bez względu na rodzaj kary. Wiąże się ono z nałożeniem na ułaskawionego określonych obowiązków (najczęściej niepopelnienia w okresie próby nowego przestępstwa). W wypadku nie wypełnienia nałożonych

obowiązków ułaskawienie zostaje cofnięte i skazany musi odbyć karę orzeczoną prawomocnym wyrokiem. Taka forma ułaskawienia stosowana jest m.in. we Francji, Hiszpanii, Holandii, Wielkiej Brytanii, Słowacji i Norwegii.

W Austrii przewidziana jest forma ułaskawienia polegająca na umorzeniu postępowania, przy czym jest ona stosowana wyjątkowo.

W krajach, w których orzekana jest jeszcze kara śmierci (np. na Cyprze, w Federacji Rosyjskiej) ułaskawienie polega na jej zamianie na dożywotnie pozbawienie wolności (wyjątkowo na 25 lat w Rosji).

W Danii jest forma ułaskawienia polegającą na tym, że kara może zostać darowana tylko wówczas, gdy skazany w ciągu 2 lat od wydania decyzji o ułaskawieniu nie popełni nowego przestępstwa. W przeciwnym wypadku musi on odbyć orzeczoną przez sąd karę.

Okoliczności mające wpływ na wydanie decyzji o ułaskawieniu są różnorodne. Tak jest zarówno w Polsce, jak i omawianych krajach europejskich. Zarówno w teorii jak i praktyce podnosi się, że zasadniczo są to okoliczności powstałe dopiero po wydaniu prawomocnego wyroku, które z tego powodu nie mogły być uwzględnione w czasie wyrokowania i wpłynąć na wymiar kary. Nie jest to jednak regułą bez wyjątków, gdyż uwzględniane są również pewne okoliczności istniejące już wcześniej jak np. rodzaj i waga oraz skutki popełnionego przestępstwa, osobowość skazanego lub szczególnie okoliczności mające związek z popełnieniem przestępstwa. Można w tym kontekście wskazać np. fakt późniejszego naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem.

Do elementów wywierających wpływ na ułaskawienie w zarówno polskim systemie prawnym jak i systemach badanych krajów europejskich zaliczyć należy przede wszystkim zachowanie się i stan zdrowia fizycznego lub psychicznego skazanego, zarówno przed wydaniem prawomocnego wyroku skazującego, jak i w czasie wykonywania kary, jego sytuację rodzinną, wiek, uprzednią karalność, stan majątkowy, podatność na oddziaływanie resocjalizacyjne, w tym stosunek do wykonywanej pracy oraz szereg innych okoliczności mających najczęściej charakter czysto indywidualny.

W niektórych państwach (np. w Austrii i Francji) podejmowane są decyzje ułaskawieniowe w pewnych szczególnych dniach, jak np. w dniu święta Bożego Narodzenia lub święta narodowego).

Godną uwagi jest też okoliczność - brana w niektórych krajach pod uwagę jako mająca wpływ na ułaskawienie - polegająca na uznaniu, iż wymierzona skazanemu kara jest nadmiernie surowa albo jej wykonanie byłoby nieracjonalne lub niehumanitarne, co uzasadnia jej złagodzenie na drodze ułaskawienia. Ma to miejsce np. we Francji.

W Wielkiej Brytanii jedną z istotnych okoliczności mających wpływ na ułaskawienie jest współdziałanie skazanego z organami ścigania w ujawnieniu innych przestępstw i ich sprawców.

W systemie prawa szwedzkiego akcentuje się, że jedną z okoliczności przemawiających przeciwko ułaskawieniu jest wyrządzenie przestępstwem szkody (zarówno majątkowej jak i innej) osobom trzecim.

Liczby decyzji ułaskawieniowych podejmowanych w Polsce i innych krajach europejskich podane zostały w poprzednich częściach opracowania, podobnie jak i podstawy prawne tych decyzji. W Polsce, jak również w większości badanych krajów europejskich, najważniejsze przepisy określające zasady postępowania ułaskawieniowego zawarte są w konstytucjach oraz w kodeksach karnych i postępowania karnego. W wielu krajach wprowadzono ponadto ustawy dodatkowe (wyjątkowo rozporządzenia), które w sposób bardziej szczegółowy regulują zasady stosowania prawa łaski. Ma to miejsce m.in. we Francji, Hiszpanii, Holandii, Macedonii, na Węgrzech, w Federacji Rosyjskiej, Bułgarii i Niemczech.

Godnym uwagi jest tryb postępowania o zastosowanie prawa łaski. W większości krajów podanie o ułaskawienie kierowane jest w pierwszej kolejności do sądu, który wydał wyrok w I instancji lub do dyrektora zakładu karnego, w którym skazany przebywa a następnie do Ministerstwa Sprawiedliwości, celem zebrania dodatkowych dowodów niezbędnych do podjęcia decyzji w przedmiocie ułaskawienia.

W wielu krajach utworzone są specjalne organy, które wykonują te czynności. Np. w Luksemburgu czynności te należą do specjalnego organu, którym jest Komisja Obrony Społecznej. W Portugalii działa specjalny Trybunał Wykonania Kary, w Szwecji czynności te wykonuje Biuro Ułaskawień działające w Ministerstwie Sprawiedliwości, w Federacji Rosyjskiej działają terenowe komisje do spraw ułaskawień, na Litwie Prezydent powołuje Komisję Ułaskawień, która jest jego organem doradczym, a jednocześnie uzupełnia dokumentację potrzebną do podjęcia decyzji w przedmiocie ułaskawienia. W Bułgarii tymi czynnościami zajmuje się Centralny Zarząd Więziennictwa (ponadto w radach gminnych działają komisje zajmujące się nadzorowaniem wykonywania kar, w tym także problematyką ułaskawień).

W Niemczech opiniowaniem podań o ułaskawienie zajmuje się m.in. specjalny organ pod nazwą Biura do spraw Młodzieży.

W Danii stosownych czynności dokonuje działający w Ministerstwie Sprawiedliwości Departament Więzień i Probacji oraz Rada Medyczno-Prawna.

Wszystkie te instytucje, po uzupełnieniu materiałów niezbędnych do podjęcia decyzji w przedmiocie ułaskawienia, wydają własne opinie w tej kwestii. Takie opinie wydają również sądy (najczęściej te, które orzekały w I instancji) oraz prokuratury. Wyjątkiem jest Finlandia, w której opinię w przedmiocie ułaskawienia wydaje Sąd Najwyższy, przy czym opinia ta ma wyłącznie charakter doradczy i nie wiąże organu wydającego decyzję w przedmiocie ułaskawienia (to już oczywiście nie jest wyjątkiem).

Tak uzupełnione materiały wraz z podaniem o ułaskawienie przesyłane są do organu mającego uprawnienia do podejmowania ostatecznej decyzji (najczęściej prezydenta albo króla).

* * *

Okazało się, że instytucja ułaskawienia jest stosowana we wszystkich krajach europejskich i że ma w nich podobny cel i charakter. Jej stosowanie w Polsce nie odbiega w istotny sposób od praktyki innych krajów, pomimo oczywistych odrębności. Jest to jednak zupełnie zrozumiałe, gdyż sposób realizacji prawa łaski jest zależny od całego systemu prawnego obowiązującego w danym kraju, a systemy

te nie są jednolite. Odbywająca się obecnie integracja europejska w postaci rozszerzenia Unii Europejskiej będzie miała pośredni wpływ na ujednoczenie systemów prawnych obowiązujących w poszczególnych krajach, w tym zapewne także na praktykę stosowania prawa łaski.